Redacțiunea Administrațiunea
Tipografia:
BRAŞOVU, piața mare Nr. 22
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ!
Birourile de anuncĭurĭ:
Braşovu, piața mare Nr 22
Inserate mai primescŭ în Viena
Rudolfŭ Mosse Haasenstein & Volger (Otto Maas), Henrich Schalek, Alois Herndl M. Dukes, A, Oppelik, J. Dannenberg; în Budapesta: A. V. Goldberger Anton Mesei Eckstein Bernat: în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulŭ inserțiunilorŭ; o seriă garmondŭ pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĔRŮ DE DUMINECĂ 42)

„Gazeta“ ese în fiă-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe unŭ anŭ 12 fl., pe sése lunĭ 6 fl., Pe trei lunĭ 3 fl.
Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe sése lunĭ 20 francĭ, pe trei lunĭ 10 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ:
la administrațiune, piața mare Nr. 22, etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe sése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl. pe sése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ.
Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserțiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 233.—Anulŭ LIV. Braşovŭ, Dumineca, 20 Octomvre (1 Noemvre). 1891.

Visita nóstră la Praga.

Braşovŭ, 18 (30) Octomvre.

A fostŭ sĕ fiă.

Ne trăgea inima sĕ dămŭ şi noi o ḑiuă bună fraţilorŭ Boemĭ cu ocasiunea esposiţiei lorŭ regnicolare.

Sêmţiamŭ, că n'ar fi lucru cu cale, décă între cei mulţĭ, carĭ aduceau tributulŭ lorŭ de admirare şi de simpatiă ródelorŭ muncei seculare, ale culturii şi ale progresului poporului boemŭ, nu s'ar afla şi Românii asuprițĭ din partea de dincóce a monarchiei.

Vedeamŭ, că sub raporturile, în carĭ s'a deschisŭ esposiţia din Praga, acésta avea sĕ fiă o viuă dovadă, că şi Cehii Boemiei suntŭ capabilĭ de cultură şi că prin urmare şi ei suntŭ demnĭ de a fi liberĭ şi stăpânĭ în ţéra lorŭ, şi ei au dreptŭ sĕ esiste ca naţiune de sine stătătóre cu limba şi cu cultura lorŭ în sînulŭ naţiunilorŭ marei împĕrăţiĭ.

Şi pe când se aducea într'unŭ modŭ atâtŭ de strălucitŭ, în vechia cetate istorică a Boemiei, dovada, că o naţiune, care nu se numĕră între cele două naţiunĭ, ce au fostŭ privilegiate prin aşeḑămintele dualiste dela 1867, este capabilă de cea mai înaltă cultură şi prin urmare démnă de cea mai mare libertate, se putea óre ca numai noi Românii din Transilvania şi părţile ungurene, a cărorŭ esistenţă naţională a fostŭ de-adreptulŭ sacrificată acelui sistemŭ dualistŭ, ḑicêndu-se că nu suntemŭ harnicĭ a trăi cu limba şi cu cultura nóstră românéscă ca naţiă deosebită, se putea óre ca numai noi sĕ rĕmânemŭ nepăsătorĭ faţă cu cele ce se petreceau în capitala boemă?

Nu era cu putinţă!

Căcĭ orĭ şi câtŭ de têmpitŭ ar fi sêmţulŭ nostru de libertate în urma neîntreruptelorŭ lovirĭ, ce trebue sĕ le îndurămŭ dela adversarii naţionalităţii române, elŭ s'ar fi deşteptatŭ cu tótă puterea îndată ce, făcêndŭ o asemĕnare între noi şi celelalte popóre din monarchia, carĭ, ca şi noi, luptă pentru ajungerea aceleiaşĭ ţinte, ne-amŭ fi reamintitŭ starea de plânsŭ, la care ne-a adusŭ despotismulŭ de rassă, ce este aḑĭ în deplină flóre la noi.

Noi Românii asupriţĭ de dincóce de Laita nu mai facemŭ aḑĭ parte din acelaşĭ organismŭ de statŭ cu Boemii, dér facemŭ parte cu ei din aceeaşĭ monarchiă, a cărei două jumĕtăţĭ prin uniunea strînsă reală, în care se află, au interese de viéţă comune.

Celŭ mai mare interesŭ vitalŭ, ba cea dintâiu şi cea din urmă condiţiune de viéţă a ambelorŭ părţĭ, precum şi ale întregei împĕrăţii austro-ungare, este însĕ consolidarea interióră, puterea şi întărirea monarchiei, ca sĕ fiă în stare sĕ resiste tuturorŭ vijeliilorŭ. Acéstă consolidare şi putere însĕ nu se póte dobêndi, decâtŭ prin bunăstarea şi mulţămirea tuturorŭ popórelorŭ, carĭ alcătuescŭ împĕrăţia habsburgică, ér bunăstarea şi mulţămirea popórelorŭ — lucru invederatŭ — se póte ajunge numai şi numai avêndŭ parte tóte de *cea mai deplină libertate şi egală îndreptăţire naţională.*

Étă idealulŭ, ce a condusŭ în drumulŭ lorŭ pe acea cétă de Românĭ din Ardealŭ şi părţile ungurene, carĭ au visitatŭ *in corpore* esposiţia regnicolară din Praga; étă farmeculŭ, care a contribuitŭ ca Boemii sĕ îmbrăţişeze cu atâta căldură pe óspeţii lorŭ românĭ în ḑilele de 5—10 Octomvre a. c. şi care a făcutŭ sĕ se înţelégă aşa de bine unii cu alţii şi sĕ-şĭ dea mâna pentru încheierea unei trainice amiciţii ceho-române.

Libertate şi egală îndreptăţire! Câte înţelesurĭ deosebite li se dă acestorŭ cuvinte, după cum suntŭ deosebite caracterele ómenilorŭ, şi după cum variéză interesele lorŭ politice de predomnire, carĭ li facŭ sĕ fiă totŭ mai puţinŭ sincerĭ, totŭ mai puţinŭ dreptĭ!

Ce înţelegŭ cei dela putere, cei privilegiaţĭ, cei dela saculŭ cu grăunţele sub libertate şi egală îndreptăţire, vedemŭ şi ne putemŭ convinge în fiă-care oră, în fiă-care minutŭ. Şi nu ne mirămŭ de ceea ce vedemŭ, pentru că se adeveresce şi aicĭ ḑicala Românului: cine împarte, parte 'şĭ face.

Dér de ceea ce trebue sĕ ne mirămŭ, şi ceea ce trebue sĕ ne înspăimênte este, că unii ómenĭ — şi de aceştia se mai află din nenorocire şi între noi — carĭ pretindŭ a lupta pentru libertate şi egală îndreptăţire, combătêndŭ pe cei ce o calcă în picióre, cupleşiţĭ de prudinţa lorŭ órbă politică, vĕdŭ tótă garanţia spre a dobêndi acéstă libertate şi egală îndreptăţire numai în aceea, *ca se-şĭ schimbe stăpânii*, nutrindŭ nebuna speranţă, că unulŭ va fi mai blândŭ şi mai dreptŭ decâtŭ celălaltŭ.

Aceştĭ ómenĭ, carĭ nu potŭ trăi fără de stăpânŭ, firesce, că nu vorŭ puté cuprinde nicĭ-odată cu mintea lorŭ, ce înţelesŭ a pututŭ avé visita Româniloră ardelenĭ la Praga. Sĕrmanii de ei, suntŭ prea mărginiţĭ şi suflete prea slugarnice, decâtŭ ca sĕ cuteze a se avênta cu speranţele şi aspiraţiunile lorŭ aşa de susŭ, încâtŭ sĕ nisuéscă ca şi Românulŭ sĕ se bucure de deplina libertate şi egală îndreptăţire şi sĕ nu mai fiă slugă în ţéra sa strămoşéscă.

Sĕ nu ne abatemŭ însĕ prea tare dela obiectulŭ nostru de aḑĭ.

Amŭ voitŭ sĕ arătămŭ, că spontaneu, pe nesimţite, s'a născutŭ între noi idea de a visita esposiţia din Praga şi spontaneŭ a fostŭ şi manifestaţiunea de amiciţiă, ce amŭ întêmpinat'o acolo din partea Cehilorŭ, căcĭ amŭ sêmţitŭ şi amŭ înţelesŭ împrumutatŭ ceea ce ne leagă în lupta pentru esistenţa nóstră naţională.

„N'a fostŭ nicĭ decum greu de a ne înţelege cu óspeţii româniĭ — ḑice organulŭ de căpetenia cehicŭ „Národní Listy“ — asupra situaţiunei politice, precum şi asupra scopurilorŭ comune ale lucrării politice. Naţionalitatea română se află în Translaitania *în aceeaşĭ stare umilită şi chinuită în care ura naţională bucurosŭ ar voi sĕ prăvălĕscă în Cislaitania şi pe naţiunea nóstră (cehă).*“

Étă cu puţine cuvinte situaţiunea politică, ér în ce privesce scopurile comune ale lucrării politice, le-a accentuatŭ deputatulŭ Dr. Trojan în scrisórea sa, ce s'a cetitŭ la banchetulŭ datŭ în onórea Românilorŭ.... „Asuprirea comună — ḑise elŭ — ne silesce la o apĕrare comună. Este de lipsă sĕ ne înţelegemŭ înţelepţesce şi sĕ ne sprijinimŭ unii pe alţii cinstitŭ!“

Acésta este *„solidaritatea celorŭ asupriţĭ“*, pe care a accentuat'o cu atâta tăriă numitulŭ ḑiarŭ cehŭ sub impresiunea visitei Românilorŭ la Praga.

Eată resultatulŭ politicŭ alŭ acelei visite. Ea nu s'a sĕvĕrşitŭ în urma vr'unui mandatŭ alŭ naţiunei séu alŭ partidei naţionale române, ci a venitŭ spontaneu ca o puternică manifestaţiune a opiniunei publice din sînulŭ Românilorŭ asupriţĭ din partea de dincóce a monarchiei. Astfelŭ a şi fostŭ înţelésă şi primită visita nóstră, manifestându-se cu aceaşĭ

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Pavelŭ Cătana.

Trad. din limba cehă.

I.

La o margine a satului Rocoşinŭ se află două căsuţĕ. Una e a lui Novacŭ şi alta a lui Voina. Nu se scie pe ce vreme se vorŭ fi pripăşitŭ Novăceşcii şi Voineşcii prin locurile acestea, dér micŭ şi mare scie cum se cade, că aceste două gazde vecine au trăitŭ totdéuna în bună înţelegere.

Şi dreptulŭ lui Dumneḑeu, o pace trainică între vecinii lipiţĭ unulŭ de altulŭ, nu este lucru puţinŭ! Câtŭ de lesne se află pricină de sfadă? Şi la Novacŭ şi la Voina se aflau mai gâsce, mai raţe, mai găinĭ, ba mai şi câte o vitişóră ceva — de!, ce-a datŭ Dumneḑeu. Ş'apoi sciţĭ d-vóstrĕ, că dobitoculŭ totŭ dobitocŭ rĕmâne. Când câte-o cotcodină mai blăstămată sărea gardulŭ, când mânzatulŭ făcea câte-o spărtură... dér asemenea lucrurĭ nu da sĕmênţă de gâlceavă la gazdele nóstre.

Orĭ şi cine póte vedé, că în căsciórele, despre carĭ am începutŭ a istorisi, locuiau nisce ómenĭ înţelepţĭ şi de îngăduélă; nestrămutata lorŭ prieteniă de bună sémă le face cinste. Şi cum erau bĕtrânii, aşa erau şi copiiĭ. Chiar şi între aceştia dómnia prietenia şi bunătatea de inimă, şi părinţii nu se amestecau nicĭ-odată în sfeḑile lorŭ.

Amêndouĕ căsuţele făceau, aşa ḑicêndŭ, o familiă; vecinii se sfătueau împreună şi se ajutau unulŭ pe altulŭ, îndurau împreună nenorocirile şi se veseliau când le umbla mai bine, în sfîrşitŭ erau adevĕraţĭ prietinĭ.

Câtŭ privesce bunurile pămêntescĭ, Dumneḑeu le dăruise totŭ cam atâta şi Novăcescilorŭ şi Voineşcilorŭ. Ce e dreptŭ, nu aveau atâtŭ pămêntŭ alŭ lorŭ, ca sĕ pótă trăi din elŭ, déră luau în arendă de pe la alţĭ ţĕranĭ nisce marginĭ mai depărtate — pentru acésta însĕ ei nu făceau deosebire la lucru, ci grijeau totŭ aşa de bine pămêntulŭ altora ca şi pe alŭ lorŭ însuşĭ. Boi n'avea nicĭ Novacŭ, nicĭ Voina, ci fiă-care ţinea câte două vacĭ şi cu acestea-şĭ vedea de holde. Câte-odată se întêmpla de unulŭ dintre ei prăsia şi câte-o păreche de juncanĭ, pe care însĕ nu-i ţinea multă vreme, ci după ce isprăvia lucrările cele mai de lipsă, îi făcea parale — se înţelege la timpŭ potrivitŭ.

După cele ce le-am povestitŭ mai susŭ, nu credŭ, că e de lipsă sĕ mai pomenimŭ, că la o asemenea întêmplare celŭ cu juncii ajuta şi pe vecinulŭ sĕu... asta se înţelege de sine. In chipulŭ acesta le mergea bine şi unora şi altora; trăiau mulţămiţĭ şi feriçiţĭ cu tóte nĕcazurile ce din vreme în vreme dau peste ei. Fiiĭ urmau părinţilorŭ, şi pe lângă casă şi cele ce se ţineau de dênsa moşteniau şi omenia strămoşilorŭ lorŭ, toţĭ, fără deosebire, ómenĭ cu inimă curată.

La începutulŭ anului 1849 familia Novăceşcilorŭ şi a Voineşcilorŭ era alcătuită în următorulŭ chipŭ: Novacŭ era vĕduvŭ. Nu-i mai lipsia multŭ până la şese-ḑecĭ de anĭ. Nevasta, Dumneḑeu s'o erte, îi murise de mai multă vreme. N'avea pe altcineva, decâtŭ unŭ feciorŭ mare şi pe bĕtrâna sa mamă, ce-i îngrijea de casă.

La Voina era numai vĕduva. Déră lelea Catrina mai ţinea şi pe tata rĕposatului sĕu bărbatŭ — omŭ tare bĕtrânŭ; tot-odată era muma unei fete marĭ şi la doi copii nevêrstnicĭ.

Pavelŭ, fiulŭ lui Novacŭ, era feciorŭ voinicŭ, chiposŭ şi bine legatŭ; se pricepea cum se cade la lucru şi purtarea lui putea sĕ slujéscă de pildă în tóte privinţele. Deşi n'avuse parte de o crescere mai alésă şi deşi îndeletnicirea lui era cea obicĭnuită, ţĕrănéscă, totuşĭ elŭ purta în sine o bogată comóră de simţirĭ înalte şi se deosebia de mulţĭ prin curăţenia inimei sale. Mare era iubirea, ce o avea elŭ pentru taică-sĕu, dér şi mai multŭ cinstea şi iubea elŭ pe bĕtrâna sa bunică.

Bĕtrâna era singura femee în căscióra lui Novacŭ, dér, sĕrmana, grijea fără pregetŭ de tóte trebile casnice. 'I se sfîrşiau însĕ biet' puterile, vĕḑêndŭ cu ochii. Cu greu mai ducea vasele, cu mare nĕcazŭ mai scotea apă din fântână, dér cu tóte acestea ţinea de prisosŭ orĭ ce ajutorŭ. Ḑĕu, sĕraca bĕtrână, bine slujise ea şi fiu-sĕu şi nepotu-sĕu — celŭ puţinŭ aşa credea ea în sufletulŭ ei — şi nu vrea sĕ se lase la odihnă nicĭdecum, ferit'a Dumneḑeu. Voia şi sĕ spele rufele şi sĕ vaḑă de mâncare şi sĕ grijéscă de vite, ba era în stare chiar sĕ se ducă la érbă, şi căutatulŭ inului era pentru dênsa lucru de nimica. De câte-orĭ voia cineva sĕ o ajute, se nĕcăjea focŭ şi ḑicea, că se îndoescŭ de vrednicia ei, şi ca sĕ le arate, că e încă iute şi cu putere, se învêrtea ca unŭ

putere interesulŭ şi simpatia Cehilorŭ pentru noi.

Primulŭ pasŭ de apropiere şi de înţelegere între Românî şi popórele slave ale monarchiei s'a făcutŭ aşadéră. Fiă ca printr'însulŭ sĕ se realiseze dorinţa ce-o esprimă „Národní Listy" ḑicêndŭ: *„A ne înţelege şi a ne sprijini între olaltă, acésta sĕ fiă în timpulŭ seriosŭ de faţă devisa tuturorŭ naţiunilorŭ asuprite din monarchiă, a celorŭ slave ca şi a celorŭ neslave!"*

CRONICA POLITICĂ.

— 19 (31) Octomvre.

— Lupta între diferitele partide ale dietei unguresci s'a continuatŭ în ḑilele din urmă cu multă înverşiunare. Opositia moderată, alŭ cărei conducĕtorŭ este contele Apponyi, a datŭ mână cu opositia estremă şi astfelŭ acum ambele opositii luptă pe mórte, pe viéţă în contra lui Szapary şi a guvernului sĕu, pe care speră, că celŭ multŭ cu ocasiunea viitórelorŭ alegerî de deputaţî îlŭ vorŭ rĕsturna şi în loculŭ lui vorŭ pune pe Apponyi.

Apponyi s'a şi făcutŭ în timpulŭ din urmă fórte iubitŭ înaintea şoviniştilorŭ maghiarî, deórece elŭ a declaratŭ, că este unŭ sincerŭ sprijinitorŭ alŭ „ideei de statŭ maghiarŭ", va sĕ ḑică alŭ maghiarisărei; ba de dragulŭ şoviniştilorŭ, Apponyi şi cu partida lui s'au lăpădatŭ chiar şi de numele de „partidă moderată" şi s'au botezatŭ din nou, numindu se *„partidă naţională"*, va sĕ ḑică o partidă, care luptă pentru interesele naţionale ale Maghiarilorŭ, în timpŭ ce pe Nemaghiarî îi jertfesce molochului maghiarisărei.

Putemŭ sci dér cu tótă siguritatea la ce avemŭ sĕ ne aşteptămŭ şi în casulŭ, când ar ajunge Apponyi la putere. Interesantŭ însĕ este, că în acéstă luptă pentru putere, cei de partea lui Apponyi îi imputŭ guvernului Szapary, că e slabŭ şi că nu scie asupri destulŭ de bine naţionalităţile şi de aceea josŭ cu elŭ pentru ca sĕ vină Apponyi. Mai virtosŭ împrejurarea, că sub guvernulŭ lui Szapary s'au numitŭ şi doi fişpanî de origine săséscă îi servesce ca bun pretext celorŭ din opositiă pentru a lovi în guvernŭ. Inzădarŭ le spune Szapary, că elŭ pentru naţionalităţî nicî unŭ bine de când e la guvernŭ n'a făcutŭ şi nicî nu are de gândŭ sĕ facă; înzădarŭ spune, că cei doi fişpanî săsescî, bine că suntŭ de nascere Saşî, dér simţescŭ unguresce şi numai în interesulŭ Ungurilorŭ lucréză, —în fine înzădarŭ sunt tóte, căcî cei din opositiă ţinŭ una, că pe Szapary sĕ-lŭ rĕstórne şi în loculŭ lui sĕ aducă pe Apponyi. Pentru noi e totŭ una, căcî scimŭ sigurŭ, că nicî Apponyi nu va fi mai năsdrăvanŭ, decâtŭ Szapary, — sĕ iai pe unulŭ şi sĕ dai în celalaltŭ.

— Scimŭ, că regele **României** s'a întâlnitŭ la Monza cu regele *Umberto* alŭ Italiei, unde i-s'a făcutŭ o primire strălucită şi fórte cordială. De aicî regele Carolŭ a plecatŭ la Berlinŭ, ca sĕ facă o visită împĕratului Germaniei. Primirea ce i-s'a făcutŭ la gară a fostŭ fórte strălucită, au fostŭ de faţă împĕratulŭ Wilhelm II, şi toţî principii casei regale prusiane. Cei doi monarchî s'au îmbrăţişatŭ şi s'au sărutatŭ de trei orî, apoi suindu-se într'o trăsură trasă de 4 cai porniră în oraşŭ escortaţî fiindŭ de garda călăréţă. Dela gară şi până la castelŭ pe ambele părţî ale drumului erau cordóne de soldaţî, atâtŭ pedestri, câtŭ şi călărî. Când se apropiară de podulŭ celŭ mare rĕsunară 101 de tunurî, ér în curtea castelului aştepta o companiă de onóre cu musica în frunte şi cu stégulŭ. A doua ḑi visită regele Carolŭ oraşulŭ Potsdam, apoi se duse la mausoleulŭ dela Charlottenburg, unde depuse o corónă pe mormêntulŭ împĕratului Vilhelm II. Apoi făcù mai multe visite membrilorŭ familiei regale prusiane şi cancelarului Caprivi. După amiaḑî merse regele Carolŭ împreună cu împĕratulŭ Vilhelm la casarma Moabită, unde trecură în revistă regimentulŭ de artileriă de gardă, din care făcù parte odinióră regele, ca oficerŭ. Cu acéstă ocasiune împĕratulŭ ţinŭ o mică vorbire. Apoi oficerii dederă unŭ prânzŭ, la care luară parte ambii monarchî, şi numeroşî generalî şi oficerî. La acestŭ prânzŭ împĕratulŭ Vilhelm ţinŭ unŭ toastŭ în onórea regelui Carolŭ ḑicêndŭ între altele: „Ridicŭ acestŭ paharŭ în onórea camaradului reîntratŭ în acestŭ regimentŭ: *Regele României trăiéscă!*" Regele Carolŭ mulţămi érăşî printr'unŭ toastŭ, bêndŭ în sĕnĕtatea împĕratului Germaniei.

După aceea plecară monarchii la castelŭ, însoţitŭ de o escortă de cuirassirî de gardă. Séra se dede o representaţiune de galŭ la opera din Berlinŭ. In ḑiua următóre regele Carolŭ despărţindu-se în modŭ cordialŭ de împĕratulŭ Vilhelm, plecă înapoi prin Breslau la Bucurescî.

SCIRILE ḐILEI.

— 19 (31) Octomvre.

Escursiunea scienţifică la Porţile de ferŭ. Cetimŭ în „Rumänischer Lloyd" din Bucurescî următórele: „Escursiunea scienţifică a inginerilorŭ şi elevilorŭ românî ai şcólei politechnice, pentru cercetarea lucrărilorŭ dela Porţile de ferŭ, se prefăcù în o adevĕrată manifestaţiune din partea vecinilorŭ noştri Ungurî. Deja în Verciorova li-se puse la disposiţiă óspeţilorŭ românî corabia ministrului unguresců de comerciu sub flamură românéscă şi în Orşova îi bineventă fişpanulŭ în uniformă de paradă, deşi învitarea la visită s'a făcutŭ din partea întreprindĕtorilorŭ lucrărei, ér nu din partea guvernului unguresců. Pe ţĕrmulŭ dunăreanŭ unguresců dela Porţile de ferŭ se înălţa unŭ frumosŭ arcŭ de triumfŭ cu inscripţiunea românéscă *„Bine aţi venitŭ!"* La banchetulŭ datŭ după visitarea lucrărilorŭ, fişpanulŭ ajunse atâtŭ de departe cu politeţa, încâtŭ ţinŭ unŭ toastŭ în — limba română. Cu unŭ cuvêntŭ, Ungurii cu ocasiunea acésta s'au întrecutŭ ei pe sine înşişî, considerându-se la atitudinea lorŭ în raporturile actuale încordate faţă de România!" — Aşa scrie fóia germană din Bucurescî, noi însĕ adaugemŭ, că décă fişpanulŭ Jakabffy este în stare sĕ vorbéscă românesce cu fraţii noştri de dincolo, din complesanţă, de ce sĕ nu fiă în stare a vorbi acéstă limbă şi cu poporulŭ românŭ alŭ Caraşŭ-Severinului din simţŭ de datoriă. De ce óre nu se póte înţelege d-sa în limba românéscă de pildă cu d. Coriolanŭ Brediceanu în congregaţiunea comitatensă?

***

Nouă şcólă românéscă în Făgăraşŭ. La 25 Octomvre n. c. s'au inauguratŭ la Făgăraşŭ noua şcólă românéscă gr. cat.. a căreia pétră fundamentală s'a pusŭ la 15 Augustŭ a. c. şi care acum este pe deplinŭ terminată. Dintr'o corespondenţă ce o primimŭ dela Făgăraşŭ aflămŭ, că noua şcólă este una dintre cele mai frumóse din acelŭ vicariatŭ şi póte rivalisa cu orî ce şcólă din Făgăraşŭ. Poporulŭ, care fusese atâtŭ de strimtoratŭ şi ameninţatŭ chiar cu închiderea şcólei sale ruinate, datoresce multă recunoscinţă activului vicariu *Basiliu Raţiu*, care nu numai că a stăruitŭ cu unŭ zelŭ neobositŭ, dér a jertfitŭ şi dela sine vre-o 600 fl. pentru ridicarea acestei scóle frumóse. Cu ocasia inaugurărei, d-lŭ vicarŭ rosti o frumósă cuvêntare numerosului poporŭ, accentuândŭ însĕmnătatea şcólei şi a învĕţĕmêntului românescŭ.

***

Preţulŭ bucatelorŭ în sĕptĕmâna acésta a rĕmasŭ totŭ cam în starea, în care a fostŭ şi mai 'nainte. O schimbare mai mare s'a făcutŭ în privinţa nutreţurilorŭ, carî au începutŭ sĕ fiă mai căutate. Causa a ḑdat'o scirea, că Rusia ar avé de gândŭ sĕ opréscă şi esportulŭ ovĕsului şi în acestŭ casŭ, Germania ar fi silită sĕ-şî procure dela noi nutreţurile de lipsă şi póte că în asemenî împregiurărî, ea va mai împuţina şi vama pentru importŭ. Grâulŭ abia şi-a pututŭ ţiné preţulŭ din sĕptĕmâna de mai 'nainte. De-altmintrelea preţulŭ bucatelorŭ în timpulŭ de faţă este atâtŭ de urcatŭ, încâtŭ mai că nu se plătesce a-lŭ esporta prin ţerî străine şi tocmai fiindcă esportulŭ n'a începutŭ până acum sĕ ia întinderî, de aceea preţurile au cam rĕmasŭ staţionare. Acum însĕ totŭ mai multŭ se asigură, că guvernulŭ rusescŭ în celŭ mai scurtŭ timpŭ va opri esportulŭ tuturorŭ bucatelorŭ, foile rusescî cerŭ dela guvernŭ sĕ se ia asemenea mĕsurî de oprire, ba o telegramă mai nouă din Podvolociska spune, că graniţele rusescî ar şi fi închise deja pentru orî ce esportŭ de bucate. Décă scirea acésta se va adeveri pe deplinŭ, va trebui sĕ se simţă şi la noi o schimbare în preţulŭ bucatelorŭ, carî la totŭ casulŭ vorŭ avé sĕ fiă mai căutate ca acum.

***

Biserică monumentală. „Luminătorulŭ" comunică, că Românii din comuna Dolóva (Torontalŭ, diecesa Caransebeşului) îşî ridică o biserică monumentală. Zidirea bisericei s'a continuatŭ cu diliginţă până Duminecă în 6/18 l. c. când s'a înălţatŭ crucea pe imposantulŭ turnŭ înaltŭ de 44 metri (= $23^1/_2$ stânjenî). Sânţirea crucei s'a îndeplinitŭ prin parochulŭ locului d-lŭ *Aronŭ Bartolomeiu*, ér după ce crucea s'a înălţatŭ şi s'a înţepenitŭ la loculŭ ei, architectulŭ dirigentŭ, d-lŭ *Adrianŭ Diaconŭ*, sub bubuitulŭ trĕscurilorŭ şi între urările nesfêrşite ale numĕrosului poporŭ, toastă de susŭ din turnŭ pentru I. P. S. Metropolitulŭ Miron pentru P. S. S. d-lŭ Episcopŭ diecesanŭ Nicolae Popea, etc. Măieştrii lemnarî Gabrini şi Harminţ închinară păharulŭ de susŭ de sub cruce, pentru comună etc. E de însemnatŭ, că din 7 pahare aruncate josŭ din o înălţime atâtŭ de considerabilă, numai unulŭ s'a spartŭ, celŭ închinatŭ pentru comuna politică. Conturele bisericei suntŭ cu atâtŭ mai impunĕtóre, cu câtŭ şi loculŭ pe care e situată biserica, e înaltŭ, încâtŭ de susŭ din turnŭ se vede o parte mare a Banatului sudicŭ, până peste Vĕrşeţŭ, Biserica albă şi Panciova; ér dincolo de apropiata Dunăre se vĕdŭ munţii Sêrbiei şi la capĕtulŭ lorŭ însuşî Belgradulŭ, celŭ asemenea situatŭ pe o înălţime. Turnulŭ se va acoperi cu aramă şi se va împodobi cu ornamente aurite. In anulŭ viitorŭ se vorŭ lipi şi neteḑi zidurile, se vorŭ găta tóte lucrările din lăuntru, încâtŭ că tómna anului viitorŭ, frumósa biserică se va sfinţi.

***

Congresulŭ naţionalŭ bisericescŭ s'a încheiatŭ Sâmbătă séra, în 12 Octomvre

---

prisnelŭ, punêndŭ mâna aci pe unŭ lucru, aci pe altulŭ. Cine nu-şî uită, că ducea în spinare mai bine de 80 de anî, se va mira, cum putea sĕ se trudéscă într'atâta. Trebue sĕ mărturisimŭ, că la vêrsta ei atâtŭ de înaintată era cu multŭ mai îndemânatecă, decâtŭ multe dintre cele tinere.

Acum cu tótă vrednicia şi cu totŭ zorulŭ ei minunî nu făcea; ci de!, trebuşóra mai de tóte ḑilele, câte ceva prin casă, căcî de unde pĕcatele mai avea putere pentru vre-o lucrare mai grea? Dér, Dómne feresce, sĕ-i fi bătutŭ cineva şéua în privinţa acésta; nu voea sĕ scie nimicŭ de-alŭ de astea. Atâtŭ numai le spunea la ai sĕi: că-i trebue vreme — dér décă se va odihni puţinŭ va face de bună sémă şi de douĕ-orî pe atâta.

Pavelŭ nu o supĕra nicî-odată, când bĕtrâna îi povestea de vioiciunea sa şi nu-i lua în nume de rĕu, când îlŭ ţinea încă de copilaşŭ, care nu póte fi în stare sĕ ţie pasŭ cu ea la nicî o trébă. Ca dóră era nepoţelulŭ ei, pe care ea însăşî îlŭ legănase mai erî, alaltăerî; dreptŭ aceea se purta pururea faţă de elŭ ca şi cu unŭ băétŭ micŭ. Chiar şi pe tata lui Pavelŭ îlŭ socotia de tînĕrŭ şi era gata în orî ce vreme a-i da şi lui mână de ajutorŭ. Mai multŭ se trudea pentru ei, când se întêmpla de se bolnăviau. Le primenea patulŭ, le înălţa căpĕtâiulŭ, îi întorcea, îi acoperea — până mai îi înăduşea, le ştergea sudorile de pe frunte şi-i îndopa mereu cu felŭ de felŭ de bucate. Peste nópte îi păzìau fiindu-i frică sĕ nu cumva sĕ se desveléscă; ér diminéţa îi spăla pe ochî, le făcea cruce şi ḑicea cu glasŭ mare rugăciunile.

Mititelul Pĕvĕlaşŭ al bunicei nu zăcea nicî-odată multă vreme. De obiceiu era sănĕtosŭ ca unŭ peşce şi când după o bólă scurtă şi uşóră se desgropa din perinile în care-lŭ înămolise bunică-sa, sta înaintea acesteia ca unŭ granatirŭ, aşa încâtŭ bĕtrâna trebuia sĕ se uite în susŭ ca sĕ-i pótă câta în ochî şi abia abia ajungea cu mâna până la creştetulŭ lui. Din acéstă pricină îi părea mai bine sĕ-lŭ vadă culcatŭ. Sara, când nepotulŭ sĕu se da la odihnă, îi plăcea sĕ şéḑă lângă elŭ şi sĕ-lŭ desmerde uşurelŭ cu mâna pe faţă. Fiindŭ ostenitŭ în urma lucrului de peste ḑi, flăcăulŭ adormea iute-iute; bunica-lŭ mai binecuvânta şi-lŭ săruta pe faţă... însĕ cu mare băgare de sémă, temêndu-se, ca nu cumva sĕ se deştepte. Strîngea din tóte părţile învĕlitórea pe lângă elŭ — mai cu sémă din partea de către părete — şi călcândŭ uşorŭ, numai în ciorapî, se furişa încetinelŭ într'alŭ sĕu aşternutŭ.

Ca tóte bĕtrânele, bunica nu prea avea somnŭ îndelungatŭ. De obiceiu ea se închina până către mieḑulŭ nopţii, éră diminéţa ca o femee harnică ce era, se silea sĕ fie cea de'ntâi la lucru. Nimicŭ nu era în stare sĕ nĕcăjéscă mai cumplitŭ pe biata bĕtrână, de câtŭ când o aflau ai sĕi în ḑiorî de ḑi că mai aţipesce... şi ar fi fostŭ posnă mare sĕ-i fi pomenitŭ careva despre acestŭ lucru; s'ar fi făcutŭ sĕrmana de ciudă prafŭ şi pulbere. Dér cei din casă erau ómenî de omeniă; se făceau, că nicî nu vĕdŭ aşa ceva. Pavelŭ eşia din casă încetişorŭ şi aducea din tóte părţile totŭ ce trebuia, aşa încâtŭ bĕtrâna nu mai avea lipsă a se mai nĕcăji cu căratulŭ de colo până colo, ci putea sĕ ia din grămadă totŭ ce-i trebuia.

Ii plăcea bunicei sĕ pótă ḑice, că a făcutŭ tóte singură şi astfelŭ încredinţa mereu pe aceia, carî voiau sĕ o ajute, că'şî pierdŭ vremea înzadarŭ şi numai îi facŭ supĕrare. Cam aceste vorbe se auḑiau de obiceiu de pildă cu coptulŭ pânei, la spălatulŭ de rufe şi de câte-orî se chiăma vre-o muere din satŭ ca sĕ o înlesnéscă la grijitulŭ inului. Numai când Petronila, fata vecinului, venia sĕ-i dea mână de ajutorŭ nu mai ḑicea harnica băbuşcă nicî o vorbă. Pe acésta o suferia bucurosŭ pe lângă sine, ba vorbindŭ adevĕratŭ, îi era dragă ca însuşî Pavelŭ. 'I se părea bĕtrânei, că şi Petronilei îi este bunică — şi nu fără cuvêntŭ. Fata îi ḑicea bunică; ş'apoi la Voina era ca acasă. Cu bĕtrânulŭ era cunoscută de unŭ cârdŭ de anî, amêndoi se aveau ca frate cu soră. Lelea Catrina îi ḑicea maică. Şi nu de puţine-orî se întêmpla, că şi bunica mai ajuta la câte ceva pe lelea Catrina, asemenea din când în când şi Pavelŭ împreună cu tatălŭ sĕu. Dreptŭ aceea nu putea bĕtrâna sĕ nu priméscă din vreme slujbele vecinilorŭ.

Petronila da pe la bunica de vre-o câteva orî pe ḑi, arunca ochii prin curte şi totdéuna găcea ou mare isteţime când şi la ce îi trebuia ajutorŭ. Rarŭ de totŭ o chiăma însăşî bĕtrâna, se înţelege, numai atuncî, când avea de făcutŭ ceva peste puterile ei. Dér şi la o asemenea întêmplare baba ţinea una, că nicî altă muere, câtŭ de tînĕră, n'ar fi în stare sĕ facă neajutată acelŭ lucru.... la ai

v., în modŭ solemnŭ. Escelenţa Sa I. P. S. archiepiscopŭ şi metropolitŭ Mironŭ Romanulŭ a mulţumitŭ Preasânţiilorŭ Lorŭ episcopĭ sufraganĭ şi membrilorŭ congresului pentru armonia şi activitatea desvoltată în acéstă sesiune şi le dorì tuturorŭ reîntórcere în pace şi fericită. La vorbirea Escelenţei Sale, rĕspunse d-lŭ d. Ioanŭ Branŭ de Lemenyi.

***

Sânţirea bisericei reînoite din comuna Stîrciu, din Sĕlagiu, s'a sĕvîrşitŭ pe la finea lunei trecute cu mare solemnitate. După cum ni-se scrie, au luatŭ parte la actulŭ sânţirei ca la două mii de ómenĭ, carora d-lŭ vicariu Alimpiu Barboloviciu ca delegatŭ episcopescŭ li-a rostitŭ o predică escelentă şi cu bună învĕţătură pentru stările de adĭ ale poporului românŭ. La fine s'a datŭ o masă la ospitala casă a preotului localŭ Gregoriu Simonŭ, care multŭ a ostenitŭ pentru reînoirea şi înfrumseţarea acestei biserici.

***

Din Sĕlagiu ni-se scrie: Părintele *Gavrilă Vaida* din Bobota s'a prinsŭ frate de cruce cu jupânulŭ Zelekovits Elek, pe care mai astă-iarnă voise cu orĭ ce preţŭ sĕ-lŭ pună ca primarŭ peste acéstă comună românéscă, care e una din cele mai frumóse în Sĕlagiu. Din norocire însĕ, bravulŭ şi deşteptulŭ poporŭ românŭ din Bobota nu s'a lăsatŭ sedusŭ de sfaturile neromânescĭ ale preotului sĕu, ci respingêndu-lŭ cu dispreţŭ, s'au grupatŭ cu toţii în jurulŭ unui Românŭ harnicŭ, pe care l'au şi alesŭ ca primarŭ, ér părintele Vaida şi cu Zelekovits au rĕmasŭ cu buzele umflate. Din acelŭ momentŭ, părintele Vaida a prinsŭ mănia pe învĕţătorulŭ din Bobota, pe care-lŭ persecută fără cruţare, din causă că acestŭ învĕţătorŭ a luptatŭ alăturĭ cu poporulŭ în potriva jidovitului lorŭ preotŭ şi în interesulŭ causei românescĭ. — Recomandămŭ acestŭ casŭ atenţiunei superiórelorŭ autorităţĭ bisericescĭ, dela carĭ ar fi de doritŭ o întrevenire câtŭ de energică.

***

Regele Milan, după cum anunţă foile de dincolo, va sosi ḑilele aceste la Bucurescĭ, unde va petrece mai multă vreme.

***

Biserică aruncată în aerŭ. Din Bruxelles se anunţă cu data de 27 Octomvre: Nisce criminalişti necunoscuţĭ în nóptea trecută au aruncatŭ în aerŭ cu dinamitŭ biserica Notre Dame din oraşulŭ Quevy. Biserica e cu totulŭ nimicită.

***

Musica regimentului 82 de infanteriă, după cum am amintitŭ erĭ, va da mâne Duminecă unŭ concertŭ în sala hotelului „Central Nr. 1". Inceputulŭ la 8 óre séra. Preţulŭ de intrare 30 cr. Intre piesele ce se vorŭ esecuta amintimŭ: „Meteor" valsŭ românescŭ de I. Ivanovicĭ. „Principele Eugen şi Radetzky" epos musicalŭ etc.

***

Ninge. Pe la Braşovŭ ninge mereu. Cu trei ḑile înainte umblamŭ în haine de vară, ér acum avemŭ cale de saniă.

***

Dicţionarŭ armeano-turco-românŭ. O carte, care de sigurŭ va fi bine primită de toţĭ cei ce se îndeletnicescŭ cu studiulŭ limbelorŭ orientale, séu carĭ ar dori sĕ facă d'acuma înainte studiulŭ lorŭ, este Dicţionarulŭ armenescŭ, turcesc şi românescŭ ce S. S. părintele Moscofian va da la lumină ḑilele acestea. Lucrarea părintelui Moscofian, care e resultatulŭ a ḑece anĭ de muncă, se ḑice, că e una din cele mai coplecte din câte a apărutŭ pănă acum, — ḑice „Timpulŭ".

***

Numĕrulŭ şcolarilorŭ, carĭ cercetéză gimnasiile din Austria în anulŭ acesta şcolarŭ 1891/92, este de 55,516, mai mulţĭ cu 160 ca în anulŭ trecutŭ.

***

Influenţa bântue în modŭ epidemicŭ în Galiţia şi Bucovina. In Lembergŭ acéstă bólă s'a estinsŭ aşa de iute, încâtŭ aprópe în fiă-care casă suntŭ mai mulţĭ bolnavĭ.

NECROLOGŬ. **Georgiu Ardeleanŭ,** vice-archidiaconŭ alŭ districtului Codru asesorŭ consistorialŭ şi preotŭ alŭ Homoródelorŭ românescĭ, a rĕposatŭ la 27 Octomvre n. în anulŭ 67 alŭ etăţii şi şi alŭ 42-lea alŭ preoţiei. — 'Lŭ deplângŭ întristata soţiă Maria, fiiulŭ sĕu Cariolanŭ, profesorŭ în Beiuşĭ şi alţĭ 2 fii şi 3 fiice etc.

Fiă-i ţĕrêna uşóră!

Replica junimei nóstre academice.

Dămŭ locŭ din nou apelului de mai josŭ alŭ tinerimei nóstre academice, care a deşteptatŭ pretutindenĭ în sinulŭ naţiei nóstre celŭ mai viu interesŭ.

Ni-se comunică, că la Comitetulŭ junimei sosescŭ din tóte părţile scrisorĭ şi încuragiărĭ, carĭ documentéză acestŭ interesŭ. Dér nu numai la noi, ci şi în România, mai alesŭ din partea emigraţilorŭ noştri, se manifestă unŭ viu interesŭ pentru întreprinderea junimei nóstre. Étă Apelulŭ, care'lŭ recomandămŭ deosebitei atenţiunĭ a publicului nostru cetitorŭ:

Apelŭ cătră publiculŭ românŭ.

Intreprinderea nobilă a fraţilorŭ noştri universitarĭ românĭ din Bucurescĭ şi Iaşĭ este încă în memoriă tuturorŭ.

Impresia puternică, ce a produsŭ memoriulŭ lorŭ în apusulŭ Europei, precum şi nenumĕratele dovedĭ de simpatică aprobare, cu care pressa şi întrégа inteligenţă străină a sprijinitŭ causa nóstră, a celorŭ asupriţĭ, nu a pututŭ sĕ nu producă o adêncă mâhnire în rêndurile acelora, pe alŭ cărorŭ stindardŭ este scrisŭ nimicirea nóstră naţională.

Dreptŭ aceea pentru a se rehabilita într'unŭ procesŭ, pe care ei de-altmintrelea de multŭ l'au perdutŭ, şĭ-au luatŭ refugiulŭ la unŭ rĕspunsŭ, care geme de neadevĕrurĭ, sofisme şi chiar insulte ordinare.

Este de astă-dată, netăgăduitŭ, a nóstră datorinţă, a junimei române din Transilvania şi Ungaria, sĕ ḑicemŭ şi noi unŭ cuvêntŭ în acéstă luptă, în care şi noi suntemŭ între cei dintêi interesaţĭ.

Acestŭ adevĕrŭ recunoscutŭ, amŭ hotărîtŭ, ca toţĭ universitarii românĭ din Transilvania şi Ungaria sĕ scriemŭ şi sĕ editămŭ o démnă replică la rĕspunsulŭ junimei academice maghiare.

In conferenţele nóstre dela Viena, Graz, Budapesta şi Cluşiu cu toţii amŭ ajunsŭ la o perfectă înţelegere asupra acestui punctŭ.

De aceea ţinemŭ, că replica nóstră nu este decâtŭ împlinirea unei datorinţe faţă de lumea civilisată şi imparţială, care precum se scie cu nerăbdare vré sĕ afle adevĕrulŭ nemistificatŭ.

Suntemŭ pe deplinŭ conscii de greutatea sarcinei, ce ni-amŭ impusŭ.

Iubirea caldă de némŭ însĕ şi dreptatea, care pe a nóstră parte este, ne va ajuta, suntemŭ sigurĭ, sĕ triumfămŭ.

Comitetulŭ esecutivŭ alŭ junimei academice române, după esemplulŭ colegilorŭ maghiarĭ, cu ḑiua de adĭ a lansatŭ liste de subscripţii benevole pentru acoperirea cheltuielilorŭ de tiparŭ, espediţiă etc. a replicei.

Notămŭ aicĭ, că replica nóstră este aprópe terminată şi va apăré în patru limbĭ: *românesce, franţuzesce, italienesce* şi *nemţesce.*

Ea va cuprinde la 90 de pagine în formatŭ 8° mare şi va fi rĕspândită gratuitŭ în tótă lumea cultă.

Totodată rugămŭ pe toţĭ acei P. T. Domnĭ, carĭ din greşélă nu ar fi primitŭ liste de subscripţii, sĕ binevoiéscă a se adresa la d-lŭ *Aurel C. Popovicĭ în Graz (Parkstrasse 7)*, de unde imediatŭ li-se vorŭ trimite listele în numĕrŭ poftitŭ.

De altcum orĭ şi cine ar dori sĕ contribuéscă cu óre-care sumă şi fără a mai cere liste, este rugatŭ a o trimite totŭ la adresa de susŭ, la care se vorŭ trimite şi sumele colectate prin liste.

La urmă, tóte sumele incurse se vorŭ cuita pe calea publicităţii.

Causa este a întregului neamŭ românescŭ. E vorba de onórea nóstră naţională, sperămŭ dér, că spriginulŭ publicului românescŭ va corĕspunde însufleţirei, care ni-a pusŭ condeiulŭ în mână.

Viena şi *Graz,* 11 Octomvre 1891.

Pentru comitetulŭ esecutivŭ:

Drd. Victor Roşca *m. p.*, **George Candrea** *m. p.*, **Drd. Romul Boiu,** *m. p.*, **Drd. I. Bodea** *m. p.*, **Ilarian Rusanu** *m. p.*

O nouă lovitură.

Şomcuta mare, 27 Octomvre n. 1891.

Onorată Redacţiune! Inima-mĭ vibréză de sentimentele celei mai profunde indignaţiunĭ, când silită sunt a Vĕ comunica astăḑĭ, în deplina lumină a seculului alŭ 19-lea, unŭ nou şi miserabilŭ documentŭ de volniciă unguréscă, care tiraniséză pe nobila fiică a Romei.

La cererea nóstră, de-a ni-se întări statutele Reuniunei femeilorŭ române din comitatulŭ Sătmarului, primirămŭ din partea ministrului unguresců de interne următórea resclu(iune *negativă*, pe care o alăturŭ aicĭ în copiă şi care în traducere românécă este următórea:

Copiă oficiósă. 8221/1891. Dela vicespanulŭ comitatului Sătmarŭ. D-lui Indre Lászlo, protopretore. Incunosciinţéză pe Leona Medan Pop şi pe Nicolae Nilvan, locuitorĭ în Şomcuta mare, că înaltulŭ ministerŭ de interne regescŭ-ungurescŭ, pe temeiulŭ motivelorŭ arătate în ordinaţiunea de dtto 7 Aprilie 1886 Nr. 18252 — *nu a aflatŭ de cuviinţă nicĭ în casulŭ acesta sĕ provadă statutele presentate de Reuniunea femeilorŭ române sătmărene — cu clausula de aprobare.* Carĕii-marĭ, 1891. Pentru vice-spanŭ: Zanathy m. p. protonotarŭ comitatensŭ.*)

*) In orginalŭ: Hivatalos másolat. 8221/1891 Szatmár vármegye alispánjától. Indre László fszbiró urnak. Ertesitse Medan Pop Leona és Nilván Miklós nsomkuti lakósokat, hogy a szatmármegyei román nők egyletének bemutatott alapszabálytervezetét a nméltoságu m. kir. belügyminiszter ur az 1886 évi april hó 7-én 18252 sz. alatt kelt rendeletében eloadott indokoknál fogva, a láttomozási záradékkal elláthatónak ez esetben sem találta. N.-Károly 1891. Alispán helyett: Zanathy s. k. vmegyei fojegyzo.

---

săĭ nu le mai pomenea nimica. Pe fata vecinei o mulţămea, punêndu-i la o parte câte ceva de mâncare, séu cumpĕrându-i câte o bucăţică mai bună. Pentru bunica ea era totŭ băeţică de vr'o câţĭva anişorĭ, nedesvĕţată încă de turtă dulce şi de smochine.

In faptă Petronila era frumósă ca unŭ trandafirŭ înfloritŭ, bine crescută şi harnică, de nicĭ ḑece bunicĭ n'ar fi fostŭ în stare sĕ facă aceea ce eşia din mânile ei. Era, scii colea, fată cum e legea. Dér bĕtrânei nicĭ prin gândŭ nu-i treceau astfelŭ de comedii. Ea socotea şi pe vĕduva, muma Petronilei, de tênĕră, necóptă la minte; numai pe Voina bĕtrânulŭ îlŭ ţinea de omŭ în vêrstă, vrednicŭ a sta la sfaturĭ cu ea. Toţĭ ceilalţĭ erau încă copii. Câtŭ despre Luca şi Mateiu, băeţii Catrinei, unulŭ de 12 anĭ şi altulŭ de 7, nicĭ nu se scia că suntŭ pe lume; bunica nu-i ţinea nicĭ măcarŭ de copii de ţiţă.

La toţĭ li era dragă bunica. Lelea Catrina o cinstea din adênculŭ inimei sale şi totdéuna îi făcea cu plăcere felŭ de felŭ de înlesnirĭ. Moşŭ Voina îi era prietenŭ din copilăriă şi de multe-orĭ ḑicea în auḑulŭ tuturorŭ, că femei ca rĕposata sa babă — Dumneḑeu s'o odihnéscă — şi ca vecină sa, muma lui Novacŭ, nu s'a mai pomenitŭ de când lumea, şi mai departe, că ósele acestorŭ două muierĭ — ale rĕposatei şi ale vecinei sale — ar trebui pisate mĕruntŭ şi date ca doftoriă tuturorŭ nevestelorŭ din lume, ca şi acestea sĕ se facă harnice ca dênsele.

Luca şi Mateiu săltau veselŭ pe lângă bunica, săreau peste gardŭ la dênsa, îi mânau vacile la păşune şi-i păziau gâscele şi raţele. O aveau totŭ aşa de dragă ca şi pe moşulŭ lorŭ, şi când din întêmplare veneau dela şcólă şi nu găsiau pe nimenea acasă, alergau la dênsa şi-i cereau ceva de mâncare. Pavelŭ li era bunŭ prietinŭ; elŭ li împletia bice, li făcea săniuţe, şi când se ducea undeva, îi punea bucurosŭ în carŭ. Bunica îşĭ aducea aminte de când era şi ea mititică şi-i sălta inima de bucuriă, când privia la jocurile copiilorŭ.

Când se amesteca şi Petronila printre ei, era cu unŭ copilŭ mai multŭ; bunica nicĭ că-şĭ putea închipui, că iubirea ce o arăta fetica faţă de Pavelŭ ar fi pututŭ fi alta decâtŭ copilăréscă. Ce e dreptŭ, nepoţelulŭ şi nepoţica nu-şĭ mărturisiseră încă dragostea unulŭ altuia, ci se iubeau cu iubirea unorŭ prietinĭ adevĕraţĭ; cu tóte acestea inimiórele lorŭ se înţelegeau cum se cade, şi ḑĕu, greu ar fi pututŭ trăi una fără alta.

Deşi se purtau unulŭ faţă de altulŭ ca frate cu soră, totuşĭ le cădea, nu sciu cum, bine, se vedeau împreună şi nu li-se părea, că n'ar putea fi fericire mai mare, decâtŭ atuncĭ, când ar puté sĕ rĕmână totŭ la olaltă. Şi fiind-că nimenea nu ţinea în de rĕu legătura ce era între ei, ci d'impotrivă toţĭ ai casei le dau pildă de dragoste, ei nu se sfieau a-şĭ arăta iubirea prin fapte.

Pavelŭ şi Petronila mergeau din căsuţă în căsuţă cu mânile pe după capŭ, se duceau împreună la biserică, şi flăcăulŭ avea orĭ şi când întrare la vecinĭ. Bĕtrânului îi plăcea multŭ de feciorulŭ lui Novacŭ, din când în când trimetea pe Catrina, séu pe Petronila după elŭ şi-lŭ privea curatŭ de copilŭ alŭ sĕu. Petronila îi cosea lui Pavelŭ cămăşĭ, îlŭ lega la gâtŭ, — la Crăciunŭ îlŭ cinstea cu mere şi cu nucĭ, éră la Paşcĭ cu ouĕ roşii. Ei singurĭ sciu, décă lĭ-o fi trăsnitŭ vr'odată prin capŭ sĕ se unéscă odinióră împreună pentru totdéuna prin căsĕtoriă. De bună sémă inimile lorŭ doreau cu nerăbdare aşa ceva, dér nu credŭ sĕ-şĭ fi descoperitŭ unulŭ altuia acéstă dorinţă. Tatălŭ lui Pavelŭ n'avù de lucru odată şi-i dete pildă bĕtrânei de treaba acésta, însĕ bunica se mira, cum de i-a pututŭ trece prin căciulă sĕ împreune nisce copii, şi-lŭ sfătuì sĕ fiă mai cu răbdare.

Deră Pavelŭ mai avea de lucru cu cătănia, şi nu putea sĕ capete rĕvaşŭ de însurătóre pănă a nu-şĭ împlini acéstă datoriă. Nu trecŭ multŭ, şi fù scrisŭ şi elŭ între feciorii de vêrstă — — adĭ, mâne, avea sĕ facă unŭ drumŭ, în urma căruia, séu trebuia sĕ rĕmână la oraşŭ, séu sĕ se întórcă mire alŭ Petronilei.

II.

Intr'o Sâmbătă după amiaḑĭ — era pe la inceputulŭ primăverii — şi la Novacŭ şi la Voina se grijea ca în tóte Sâmbetele atâtŭ prin curte, câtŭ şi prin casă, căcĭ sciţĭ d-vóstrĕ, totŭ creştinulŭ vré sĕ aibă curatŭ Dumineca... când étă că venì slujbaşulŭ dela domniă şi-i aduse bunicii o scrisóre câtŭ o plăcintă. I-o întinse pe feréstră şi fiindu-i degrabă, nu aşteptă pănă sĕ-şĭ ia séma bĕtrâna şi sĕ-lŭ întrebe, că ce o fi ḑicêndŭ în scrisórea, ce i-a adus-o, ci repede de totŭ întórse spatele şi pe icĭ ţi-e drumulŭ.

Baba întorcea cu nelinişte scrisórea

Din acestŭ actŭ va afla totŭ Românulŭ bine simţitorŭ şi totŭ omulŭ iubitorŭ de civilisaţiune, motive mai multŭ decâtŭ destule spre a se convinge, că aicĭ avemŭ de a face cu unŭ sistemŭ întregŭ de persecuţiune, îndreptatŭ în contra intereselorŭ nóstre culturalĭ naţionale.

Şi carĭ suntŭ acele motive, la carĭ se provócă inimiculŭ culturei şi alŭ civilisaţiunei Românilorŭ, ministrulŭ de interne alŭ Ungariei contele Szapáry? — Vi-le spunŭ eu pe faţă, pentrucă dlui ministru i-a fostŭ ruşine a-le reaminti, ci cu şireteniă oficiósă face numai alusiune la ele: deórece în comitatulŭ Sătmarului se află deja reuniunĭ maghiare de femei, ministrulŭ ar dori, ca şi femeile române sĕ între în acele reuniunĭ, pentru ca acolo sĕ lucre pentru înflorirea culturei unguresci şi pentru desnaţionalisarea propriă.

Écă, lume românéscă, obrasniculŭ atentatŭ alŭ unui ministru în contra culturei femeii române! Écă cultura nóstră naţională română împedecată în modŭ oficiosŭ prin guvernulŭ maghiarŭ şi prin organele lui!

Şi în faţa acestorŭ atentate, constatate prin acte publice şi oficióse, politica şi ḑiaristica maghiară mai are neruşinarea de a susţiné în faţa lumei civilisate, că noi Românii nu suntemŭ opriţĭ în calea desvoltărei nóstre culturale.

Eu nu mĕ amestecŭ în afacerile de natură politică ale Românilorŭ nostri, nu vréu sĕ le propunŭ cu ce mijlóce sĕ se lupte în contra asupritorilorŭ, ci cu mândriă, că sunt femeiă română, protestezŭ cu tótă tăria sufletului meu în contra acestui atentatŭ, comisŭ de d-lŭ ministru de interne în contra celei mai sacre şi nobile tendinţe, ce amŭ avutŭ de a ne întruni în societate culturală sub titlulŭ de „Reuniunea femeilorŭ române din comitatulŭ Satu-mare“.

Sĕ fiă convinsŭ d-lŭ ministru, că prin împedecarea înfiinţărei reuniunei nóstre nu a adusŭ nicĭ unŭ serviţiu causei de maghiarisare între noi, ci din contră, i-a săpatŭ unŭ stratŭ mai afundŭ pentru mormêntulŭ sĕu ruşinosŭ.

Femeia română din Sătmarŭ, séu orĭ şi de unde, nu va uita nicĭ pentru unŭ momentŭ, cu ce este datóre culturei némului sĕu, şi meschine se vorŭ dovedi tóte apucăturile, pe carĭ tirănia le pune în calea desvoltărei sale culturale.

Vĕ rogŭ decĭ, scumpelorŭ surorĭ române, ca la avisulŭ datŭ, sĕ fiţĭ gata a întra în lupta pentru cultura femeii române.

Leona Medan n. Pop
presidenta reuniunei femeilorŭ române din Sătmarŭ.

Literatură.

După volumele I şi II ale opului titulatŭ: *Părţĭ alese din* **Istoria Transilvaniei** *pe două sute de anĭ din urmă*, a apărutŭ şi **Volumulŭ alŭ III-lea** în formatulŭ şi cu tiparulŭ celoralalte două, în 40 de cóle, de *Georgie Bariţiu*, Sibiiu 1891 în ediţiunea autorului. Tipografia W. Krafft. Preţulŭ unui esemplarŭ legatŭ tare 4 fl., legatŭ uşorŭ 3 fl. 50 cr. Tóte trei volumele, 141 de cóle, legate costă 14 fl., broşurate 12 fl. 50 cr.

Volumulŭ III, pe lângă descrierea evenimentelorŭ generale decisive dintre anii 1860 şi 1883, cuprinde o lungă seriă de lupte politice şi naţionale românescĭ purtate cu tendinţa de a-şĭ asigura individualitatea naţională, şi unŭ suplementŭ cu 96 de documente, din care cele mai multe suntŭ de ale metropoliţilorŭ Alec. St. Şiuluţŭ şi Andr. bar. de Şaguna.

In *Cap. I*: Absolutismulŭ strîmtoratŭ cércă a se susţiné prin schimbărĭ de persóne şi unele concesiunĭ.

Cap. II: Evenimente din Ungaria, care au avutŭ ca şi cele din Viena, influinţă mare asupra spiritelorŭ din Transilvania.

Cap. III: Publinarea diplomei din 20 Octomvre 1860. Cum a fostŭ întimpinată de către popórele monarchiei.

Cap. IV: Afacerile Transilvaniei după emanarea diplomei din 20 Octomvre 1860 până la patenta din 26 Februarie 1861.

Cap. V: Patenta din 26 Februarie 1861 séu constituţiunea cuprinsă în diploma din 20 Octomvre modificată. Crisa generală în tóte ţerile monarchiei.

Cap. VI: Dela căderea guvernului antiaustriacŭ până la deschiderea dietei transilvane în 1863.

Cap. VII: A doua conferinţă română ţinută în 1863. Alegerile la dietă.

Cap. VIII: Convocarea dietei transilvane şi actele preparative.

Cap. IX: Dieta marelui principatŭ alŭ Transilvaniei din anii 1863 până în 1864 şi Senatulŭ imperialŭ.

Cap. X: Deputaţii Transilvaniei în senatulŭ imperialŭ din Viena.

Cap. XI: Dieta Transilvaniei în sesiunea a doua din 1864 şi éră la senatulŭ imperialŭ.

Cap. XII: Calea către alte desastre.

Cap. XIII: Absolutismulŭ restauratŭ duce monarchia până la marginea desfiinţărei.

Cap. XIV: Dualismulŭ.

Cap. XV: Coronarea.

Cap. XVI: Evenimente din Transilvania după cassarea autonomiei sale.

La fine urméză suplimentulŭ.

HIGIENA.

Pomele şi alimentele grele la copiĭ micĭ.

I.

Suntŭ mai bine de 3 sĕptĕmânĭ de când maĭ în tóte ḑilele, şi de mai multe orĭ pe ḑi, suntemŭ chemaţĭ a da îngrijirile şi consiliele nóstre în familii cu numĕroşĭ copii bolnavĭ de *disenteric*, de *spasmurĭ* şi de *frigurĭ*, şi tóte aceetea provenite din una şi aceiaşĭ causă, din mâncarea de fructe şi în specialŭ de strugurĭ

Ómenii din poporŭ cât şi uniĭ din cei carĭ au unŭ gradŭ órecare de cultură, îşĭ închipuescŭ că copilului fiă elŭ câtŭ de micŭ, de 10 lunĭ, de 3 lunĭ séu de o lună póte sĕ i-se dea strugurĭ sĕ mănânce, pentru a cresce în putere şi în sănĕtate.

Nicĭ că mai e vorba de copii mai marĭ de unŭ anŭ; — mulţĭ ómenĭ, carĭ din nenorocire suntŭ fórte numĕroşĭ, nicĭ nu vorŭ sĕ mai discute, atât li-se pare de naturalŭ şi de necesarŭ pentru copii cura de strugurĭ.

Ni este fórte uşorŭ sĕ demonstrămŭ cu fapte positive cumcă, nicĭ chiar la vîrsta de trei anĭ, nu póte cineva sĕ dee strugurĭ la unŭ copilŭ, fără ca sĕ nu fiă aspru pedepsitŭ de urmările rele ce au locŭ, după ce a comisŭ acéstă nesocotinţă.

In adevĕrŭ copilulŭ micŭ până la vîrsta de unŭ anŭ, d'abia póte sĕ mistuiéscă laptele pe care-l suge dela mama séu dela doica sa; — mai multŭ decâtŭ atâtŭ, chiar acestŭ alimentŭ, care este atâtŭ de delicatŭ, atâtŭ de uşorŭ de digeratŭ, şi totuşĭ suntŭ copii carĭ se îmbolnăvescŭ când sugŭ prea multŭ, séu când acestŭ lapte este modificatŭ prin o mică indisposiţiune a doicei séu a mamei care alaptéză.

Cum póte, prin urmare, sĕ între în mintea unui omŭ sănĕtosŭ, fiă elŭ câtŭ de puţinŭ instruitŭ, ideia că copilulŭ care suge lapte, póte sĕ sufere în stomaculŭ lui, în intestinele lui fragede aceste bóbe atâtŭ de grosolane?

Cum póte cineva sĕ-şĭ închipuiéscă, în véculŭ în care trăimŭ, că cója bobului de strugure şi semênţele din elŭ au sĕ străbată, fără pericolŭ, nisce organe atâtŭ de delicate, precum suntŭ acelea ale copilului, care nu a primitŭ până în acelŭ momentŭ decâtŭ lapte curatŭ; — adecă, hrana cea mai lesne de mistuit din tóte alimentele?

„A poftitŭ d-le doctorŭ şi n'aveam ce sĕ-i facemŭ, întindea mânuşiţele lui şi cerea de-ţĭ rupea inima de milă.“ Acestea suntŭ cuvintele de îndreptare, pe carĭ le auḑimŭ peste totŭ loculŭ. Le-a fostŭ milă de copilŭ fiind-că a poftitŭ la strugurĭ; ca şi cum copilulŭ cunoscea dulcéţa acestui fructŭ, — însĕ nu se gândescŭ unŭ momentŭ la gravele consecinţe ce au sĕ resulte pe urmă.

Ne închipuim că ceea ce ne place nouĕ, ómenĭ marĭ, carĭ au gustatŭ din tóte, va plăcea şi copilului de câteva lunĭ, care n'a suptŭ decâtŭ laptele din sînulŭ mamei lui.

Dér bine, copilulŭ póte sĕ poftéscă la flacăra dela lumînare, care arde înaintea lui, póte sĕ întindă mânuţile lui spre flacără, — mama séu doica va trebui ea óre sĕ cedeze la gustulŭ copilului?

II.

Unŭ esemplu, între multe altele este şi celŭ următorŭ: d. maiorŭ N... trimite familia sa, suntŭ 4 sĕptĕmânĭ, la ţéră unde au o viiă şi grădină cu póme fórte bogate. La plecare le-am prescrisŭ diferite medicamente şi le-am recomandatŭ sĕ nu dea póme la copii şi în specialŭ sĕ nu le dea strugurĭ, de órece şi în anulŭ trecutŭ era sĕ piérdă unul din copii totŭ din causa acestei imprudenţe. După ḑece ḑile mĕ pomenescŭ cu unŭ isprăvnicelŭ dela dênşii şi cu o scrisóre în care mĕ rugau sĕ mĕ transportŭ câtŭ mai repede la proprietatea d-lorŭ ca sĕ examinezŭ pe doi dintre copii apucaţĭ de spasmurĭ şi de disenteriă.

Intrebând pe ispravniculŭ cum s'au petrecutŭ lucrurile ca sĕ ajungă copii în acea stare, elŭ îmĭ rĕspunde: „de-a surda domnulŭ maiorŭ le totŭ spune sĕ nu le dea póme copiilorŭ, — dér cucóna mare (sócra maiorului) se supĕră şi le ḑice, ia sĕ mĕ lăsaţĭ în pace cu ideile doftorului, eu aşa mĭ-am crescutŭ copiiĭ şĭ încă doispreḑece, la toţĭ le-am datŭ sĕ facă cură de strugurĭ, şi la micŭ şi la mare, şi pe femeia asta (soţia maiorului) totŭ aşa am crescut'o, — şi uite că e bine, nu s'a mai prăpăditŭ.“

Notaţĭ bine, că din cei doispreḑece copii cu care sĕ lăuda cocóna mare, trei singurĭ îĭ trăescŭ, şi dintre aceştia doi deşi au

---

când pe o parte, când pe alta, şi nu-i prea venia la socoteală, bănuindŭ, că Domniile nu-ţĭ trimetŭ nicĭ-odată veştĭ sĕ te ungă, ci numai năpăstuirĭ şi belele. Par'că nu sciu cum, se temea biata de vr'unŭ lucru rĕu, Dómne fereşce. De-ocamdată însĕ scrisórea trebuia lăsată la o parte, de óre ce nicĭ unulŭ dintre ai sĕi nu era acasă, ş'apoi cu cetitulŭ,.. că dóră nu s'ar pricepe ea, o bĕtrână mai de unŭ veacŭ de vreme, la tóte bazaconiile de pe lume. Puse dér hârtia după icónă şi apucându-se din nou de ştersŭ şi de spălatŭ, ruga ferbinte pe Dumneḑeu sĕ ţie pe duhulŭ necuratŭ câtŭ mai departe de robii sĕi.

Tocmai atuncĭ eşì vecină-sa la apă. Bunica o chiămà şi-i arătà cartea cu pecetea cea uriaşă. Déră nicĭ lelea Catrina nu era mai bătută la capŭ la ast felŭ de lucrurĭ; ea voia sĕ strige pe Luca, care tocmai se întorcea dela şcólă, ca sĕ vie şi sĕ le lumineze. Bĕtrâna îşĭ făcù cruce şi o ţinù de rĕu, ḑicêndŭ, că nu e în tóte minţile, când vré sĕ pună ea pe unŭ copilŭ de erĭ, de alaltăerĭ sĕ-i citéscă carte dela Domniă. Chiar despre Petronila cu greu îi venea a crede, că va avé atâta învĕţătură; totuşĭ la spusele vecinei sale se înduplecà sĕ o chieme, ca sĕ-şĭ arĕte multŭ lăudata vredniciă.

Inainte de a lua în mână scrisórea, Petronila 'şĭ şterse frumuşelŭ degetele cu pestelcuţa — déră abia începù a înciocăla o buche cu alta, când vĕḑù că n'are a face cu carte cehéscă, ci că scrisórea trebue sĕ fie nemţéscă. Bunica făcea din capŭ, în semnŭ, că nu crede sĕ fiă aşa, déră nu se mulţămì cu atâta, ci întrà în casă, îşĭ luà ochelarii din afumata psaltire şi atârnându-i pe vêrfulŭ nasului, se puse sĕ iscodéscă însaşĭ minunata plăcintă. Ea depărtà hârtia de o schiópă, două, de dinaintea nasului, apoi totŭ mai tare, totŭ mai tare, până ce se arătară privirilorŭ sale nisce dungĭ negre şi lungăreţe. Lelea Catrina-şĭ îndoì şi ea gâtulŭ spre scrisóre, voindŭ sĕ-i dea bunicei mână de ajutorŭ, éră Petronila sta de-oparte şi zîmbea cu şireteniă, şciindŭ de bună sémă, că în nicĭ unŭ chipŭ nu o vorŭ puté scóte la vr'unŭ căpĕtâiu; căcĭ în adevĕrŭ, cartea era scrisă nemţesce. Peste puţinŭ se încredinţară şi bĕtrânele, că aşa trebue sĕ fiă, şi amêndouĕ rĕmaseră cu ochii înholbaţĭ la gróznica pecete. In sfîrşitŭ bunica-şĭ venì érăşĭ în fire şi ḑise: De bună sémă a făcutŭ greşélă slujbaşulŭ. De ce sĕ ne trimită nouĕ astfeliu de năsdrăvănii, pe care nu suntemŭ în stare a le înţelege?

Vĕduva însĕ îşĭ aduse aminte că după mórtea bărbatului sĕu — fiă-i ţĕrîna uşóră — primea şi ea asemenea comedii nepricepute de nimenea şi începù a istorisi, câtă bătae de capŭ avea cu alergatulŭ pe la oraşŭ ca sĕ găséscă pe cineva, care sĕ-i tălmăcéscă hârtiile.

Nicĭ moşŭ Voina, nicĭ Novacŭ nu era acasă, va sĕ ḑică orĭ şi cum erau silite sĕ aştepte până ce-i vorŭ fi întrebatŭ pe ei. Ce era altceva de făcutŭ, decâtŭ sĕ pună érăşĭ scrisórea după icónă şi sĕ se întórcă la trébă? Bunica nu mai era în stare acum sĕ se mai închine, ci mereu dondănea şi blăstăma afurisita de limbă nemţéscă. Işĭ spărgea capulŭ sĕ gâcéscă, ce vorŭ fi putêndŭ sĕ cuprindă dungile cele negre şi lungăreţe. Se gândea ea şi la una şi la alta, ḑicea şi din gură totŭ ce-i trecea prin minte; dér lumină... ca'n palmă. Datorĭ nu erau, dăjdiile le plăteau la vreme, de furatŭ nu furase dela nimenĭ nimica, nu făcuse pagubă nimĕrui pe lumea lui Dumneḑeu, obiceiu sĕ se sfădéscă şi sĕ se bată n'aveau, cu judecăţile n'aveau nicĭ când de lucru;... ce sĕ aibă déră Domnii cu ei?

De-odată îi trecù prin minte ca unŭ fulgerŭ, că *póte e chiămatŭ Pavelŭ la cătane*. Acestŭ gândŭ o înspăimêntà pe biata bĕtrână aşa de tare, încâtŭ scăpà mătura din mână. Repede eşì ea din casă şi alergà în ruptulŭ capului la vecină-sa, uitându-sĭ cu totulŭ de bĕtrânele sale picióre. Ajunse în curte, se repeḑì în odaiă şi acì căḑù pe unŭ scăunaşŭ, nefiindŭ în stare sĕ scótă altă vorbă, decâtŭ: „sĕraca de mine — scrisórea — scrisórea — sciu — sciu...“

Lelea Catrina şi fiă-sa nu scieau ce se creḑă. Sĕ fi pututŭ baba sĕ înţelégă hârtia cea nemţéscă? — nu era cum. Infiorate, o întrebară: ce şcie? Dér în locŭ sĕ rĕspundă, bunica ofta şi plângea de ţi-se rupea inima, se bătea cu mânile ca'n césulŭ morţii şi numai din când în când se văieta: „Isuse Christóse — Maică précistă — aoleo! — drăguţulŭ — sĕrmanulŭ băiatŭ — amarŭ de noi — ce ne-omŭ sci face — asta o sĕ mĕ bage în pămêntŭ — aoleo! aoleo!...“

In sfîrşitŭ mai contenì în câtva, băgà de sémă ce o întrébă vecinele şi rĕspunse: „Sĕrmanulŭ Pavelŭ, e prăpăditŭ ilŭ... îlŭ duce la cătane“. Petronila scóse

ajunsŭ la vîrsta de 22 anĭ, totuşĭ suntŭ fórte bolnăvicioşĭ, pe când toţĭ ceialalţĭ au murităŭ, de micĭ de disenterie şi de apă la capŭ (meningita).

Ētă acum unde a dusŭ experienţa şi consiliele cocónei marĭ: bietulŭ maiorŭ a perdutŭ ambii copii de diarea coleriformă (holera copiilorŭ), — ér cocóna mare se miră şi astădĭ de ce au murităŭ copii.

Póte că doftorulŭ nu le-a cunoscutŭ bóla, repetà dênsa?!

Prin urmare pentru cocóna mare eu sunt vinovatulŭ.

III.

La ce vêrstă amŭ putea sĕ dămŭ strugurĭ la copii, în ce modŭ şi la ce óre ale ḑilei?

Dela vêrsta de trei anĭ în susŭ se póte da strugurĭ la copii cu condiţiunea următóre însĕ: de a le da numai mieḑul bobului, adecă fără cójă şi fără sĕmênţe.

In plus niciodată sĕ nu se dee copiilorŭ strugurĭ de diminéţă pe stomachulŭ golŭ, fiindcă pe lângă diareă le produce şi frigurĭ.

In fine chiar după masă sĕ li se dee în cantitate mică, ér nu sĕ se dee libertatea copilului de a mânca cât va puté elŭ.

„Copii micĭ mănâncă de tóte, domnule doctorŭ, îmĭ ḑicea suntŭ doi anĭ, o mumă fórte mândră că putea sĕ-mĭ arete pe copiiĭ sĕi în numĕrŭ de trei, în adevĕrŭ fórte sănĕtoşĭ şi frumoşĭ.

„Sĕ nu vĕ bucuraţĭ, dómnă, de faptul, că copiiĭ d-vóstră supórtă, fără vreme tóte alimentele ce le daţĭ. Vĕ veţĭ căi mai târḑiu şi atuncĭ vĕ veţĭ aduce aminte de poveţele mele, pe care vi le dau.“

După doi anĭ, aceeaşĭ mumă îşĭ ascundea copiiĭ sĕi, când i-am cerutŭ sĕ-i vĕdŭ, pentru cuvêntulŭ că-i era ruşine sĕ mi-i arete, fiindŭ schimbaţĭ cu totulŭ. Rĕmăsese în ei numai pelea şi ósele. Muma arunca vina pe o dădacă care n'a îngrijitŭ bine de copii. Dér diarea care prăpădise pe copii o adusese dădaca de unde-va?

Alimentele nepotrivite cu vîrsta copiilorŭ le dă mai întêiu diareă, vêrsăturĭ şi frigurĭ; — diarea sĕrăcesce organismulŭ şi copilulŭ slăbesce mereu deşi mănâncă, — până ce ajunge la bóla aceea pe cara poporulŭ o numesce cu dreptŭ cuvêntŭ *bóla câinéscă*, ér noi medicii o numimŭ miseriă fisiologică.

Copilulŭ ajunsŭ aci are înfăţişarea de unŭ scheletŭ viu, acoperitŭ de o faţă sbîrcită, cu ochii în fundulŭ capului, lucioşĭ şi marĭ. Numai ochii mai păstréză viéţă în ei, restulŭ corpului e mortŭ ne mai putêndŭ fi hrănitŭ, deórece alimentele trecŭ prin intestinele copilului cu o repeḑiciune fórte mare şi esŭ afară nemistuite, astfelŭ că organismulŭ copilărescŭ nu mai asimiléză nimicŭ, adecă nu mai reţine nicĭ o părticică pentru crescere şi îngrăşare. Cu chipulŭ acesta putemŭ sĕ înţelegemŭ depericiunea lui, depericiune care cresce până ce copilulŭ sĕ stinge, ajunsŭ la celŭ din urmă gradŭ de slăbiciune şi de miseriă.

Ceea ce înaintezŭ aci pentru copiiĭ cărora persóne culpabile şi nesocotite le dau strugurĭ sĕ mănânce prea de micĭ, se aplică în tocmaĭ şi la celelalte fructe, precum: perele, prunele, merele, gutuile, porumbulŭ fiertŭ şi coptŭ, stafidele, etc. etc. mâncările cu sosurĭ grase şi iuţĭ, pipărate séu ardeiate, ca pătlăgele roşii, mâncările cu fasole, linte, mazăre, sub formă de bóbe, adecă ne terciuite, varză acrită şi neacrită, cărnurile prăjite, precum cheftelele etc. etc., suntŭ fórte rele şi vătĕmătóre la copii mai micĭ de 3 anĭ.

Tóte acestea suntŭ teribile pentru stomaculŭ şi intestinele lorŭ. Mai întêiu aceste fructe şi alimente le irită organele mistuirei, mai târḑiu le inflaméză şi copiiĭ capĕtă acele maladii de maţe pe carĭ noi le numimŭ *Enterite* şi carĭ repeţindu-se, ducŭ pe copii la peire. Cea mai mare mortalitate la copii, la noi în ţéră, este datorită acestei bóle, de aci sĕ póte vedé importanţa cea mare a *bunei îngrijirĭ a alimentaţiunii copiilorŭ*, singura care ar puté sĕ scape dela mórte mii de copii.

Dr. Al. Boicescu.

(*„Apĕrătorulŭ Sănĕtăţii“*)

ECONOMIA.

Gunoiulŭ.

II.

Pentru ca sĕ prăsimŭ gunoiu bunŭ, trebue sĕ avemŭ şi vite bune, apoi nutreţŭ bunŭ, grajdulŭ şi aşternutulŭ sĕ fiă deasemenea bune. Fără unulŭ din acestea patru lucrurĭ, nu putemŭ produce gunoiu bunŭ. Vitele puse la îngrăşatŭ séu vitele ţinute pentru têrgurĭ vorŭ da aşa-dară celŭ mai preţiosŭ gunoiu.

După mai multe esperienţe s'a constatatŭ, că: oile şi caii producŭ celŭ mai caldŭ gunoiu, éră porcii şi bivolii celŭ mai rece; vacile şi boiĭ producŭ unŭ gunoiu de mijlocŭ, adecă nicĭ prea caldŭ, nicĭ prea rece.

Totŭ prin esperinţe s'a aflatŭ, că jumĕtate din nutreţulŭ, cu care se hrănescŭ vitele, se preface în carne şi óse, éră cealaltă jumĕtate din nutreţulŭ consumatŭ, ese sub formă de balegĭ.

La o vită de jugŭ, bou séu vacă, de 100 chilograme greutate, trebue sĕ-i dămŭ 1·5 chilograme nutreţŭ de întreţinere pe ḑi; décă e de două orĭ mai grea şi nutretulŭ de întreţinere trebue duplicatŭ. Când voimŭ sĕ îngrăşămŭ vita, atuncĭ 'ĭ se dă nutreţulŭ îndoitŭ séu întreitŭ, după cum voimŭ a-o îngrăşa de curêndŭ. De asemenea când lucrămŭ cu vita, trebue sĕ-ĭ sporimŭ nutreţulŭ de fiecare óră de lucru cu unŭ chilogramŭ. Se înţelege, că atâta nutreţŭ uscatŭ nu ar puté consuma vitele, de aceea, pe timpulŭ când lucrămŭ cu ele, trebue sĕ le mai dămŭ şi grăunţe, lăturĭ şi sare. La o vită mare se recere 12—15 chilograme de sare pe anŭ, éră la unŭ viţelŭ de unŭ anŭ 3—5 chgr. La vacile fĕtate se dă nutreţulŭ de întreţinere pe ḑi îndoitŭ. Vitele de jugŭ rumegătóre, când suntŭ puse la lucru în câmpŭ şi li-se dă la améḑŭ de mâncare şi de beutŭ, trebue lăsate după mâncare, ca o óră sĕ odihnéscă şi sĕ rumege, căcĭ la din contră se póte umfla, décă nu se póte începe mistuirea. O vită mare îşĭ mişcă fălcile de 40 de orĭ în direcţiune orisontală, până când rumegă o porţiune de nutreţŭ.

De ascernutŭ se întrebuinţéză: paie de grâu, sĕcară, orzŭ, ovĕsŭ, frunḑe de arborĭ etc. Aşternutulŭ vitelorŭ trebue sĕ fiă pufăiosŭ, ca unŭ burete, ca sĕ absórbă nu numai părţile moi de balegĭ, ci şi urina. Cu câtŭ aşternutulŭ conţine mai multe golurĭ, cu atâtŭ este mai bunŭ. Paiele de grâu şi de sĕcară, avêndŭ golurĭ mai marĭ, absorbŭ mai multe materii ca celelalte. Unŭ chilogramŭ de paie de sĕcară séu de grâŭ absórbe la patru litre de urină; cele de orzŭ şi de ovĕsŭ numai două litre şi jumĕtate, éră frunḑele arborilorŭ şi mai puţinŭ.

Ascernutulŭ trebue lăsatŭ timpŭ mai îndelungatŭ sub vite, ca sĕ aibă timpŭ de a se umplé golurile paielorŭ, căcĭ scoţêndu-se mai uscatŭ şi aruncându-se pe grămada de gunoi, acolo numai muceḑesce.

Unii economĭ maĭ marĭ de vite nicĭ nu scotŭ aşa desŭ gunoiulŭ din grajdŭ, ci numai odată séu de două-orĭ la lună; căcĭ ḑicŭ ei, că scoţêndu-se prea desŭ gunoiulŭ din grajdŭ, golurile paielorŭ nu au timpŭ de ajunsŭ de a absórbe udulŭ şi materiile moĭ din balegĭ, afară de aceea prin désa aruncare încóce şi încolo cu furcoiulŭ, gunoiulŭ perde o parte însemnată de amoniacŭ, care e celŭ mai însemnatŭ elementŭ la nutrirea semênăturilorŭ. Spre scopulŭ acesta şi grajdurile trebue făcute mai înalte, ca eslele sĕ se pótă ridica în susŭ, când s'a ridicatŭ gunoiulŭ.

Agricola.

POVEŢE.

Paiele atacate de rugină suntŭ fórte periculóse, décă se dau vitelorŭ ca nutreţŭ. Atâtŭ în anulŭ trecutŭ, câtŭ şi în anulŭ acesta, grânele au fostŭ în multe locurĭ atacate de rugină şi de aceea aflămŭ de lipsă a atrage atenţiunea economilorŭ noştri, ca sĕ se feréscă de a întrebuinţa paiele acestorŭ grâne ca nutreţŭ pentru vite, de órece ele pricinuescŭ totŭ felulŭ de bóle, dér mai alesŭ pentru iepe şi pentru vitele tinere, aceste paie potŭ fi fórte primejdióse. In nenumĕrate casurĭ s'a constatatŭ, că animalele tinere s'au bolnăvitŭ din causa nutreţului de paie ruginite şi viţeii, décă mamele lorŭ se hrănescŭ cu asemenea nutreţŭ, devinŭ schiloḑĭ şi neputincioşĭ, orĭ capĕtă vre-o altă bólă periculósă. Mai alesŭ iepele cu mânzĭ şi vacile cu viţei trebue sĕ le păzimŭ de-a mânca paie ruginite; vitelorŭ de jugŭ şi de hamŭ încă totŭ nu le strică acestŭ nutreţŭ tocmai aşa tare, mai alesŭ décă li-se dă în mĕsură mică şi décă paiele acestea suntŭ presărate şi cu puţină sare, ér după mâncare vitele se adapă numai decâtŭ.

Aerisarea grajdurilorŭ. Economii noştri nicĭ până astăḑĭ nu vreau sĕ scie, că aerisarea grajdurilorŭ este de trebuinţă mare nu numai pentru sănĕtatea animalelorŭ, dér mai are influinţă şi asupra vacilorŭ, făcêndu-le sĕ dee mai multŭ lapte etc. La Francfurt s'a făcutŭ în privinţa acésta o probă: Intr'unŭ grajdŭ s'au aşeḑatŭ 80 de

---

unŭ ţipetŭ de te-ar fi străpunsŭ la sufletŭ, ér lelea Catrina se încercà sĕ liniştéscă pe bĕtrâna, ḑicêndŭ că dóră se va fi înşelatŭ; însĕ când bunica îi spuse că scie de bună sémă, tustrele începură a se bocì de mórte, a se arunca una în braţele celeilalte şi a se apuca cu mânile pe după gâtŭ.

Când tânguitulŭ era la culme, étă că sosì şi Moşŭ Voina. Vaietele din casă îlŭ făcură sĕ stee locului. Se oprì pe pragulŭ uşei, privindŭ când la una, când la alta şi cercândŭ sĕ afle pricina bocitului. Muerile nu se lăsau de ce şciau. Bunica striga din câte: Isuse Christóse, — Maică precistă — aoleo! — drăguţulŭ — sĕrmanulŭ băiatŭ ... ş. c. l., cu acea deosebire, că din vreme în vreme schimba rêndulŭ acestorŭ vorbe. Vĕduva îi ţinea isonŭ, éră Petronila sta cu faţa ascunsă în prĕstelcuţă şi cerca sĕ-şĭ înece plânsulŭ — dragŭ dómne acum nu mai era copiliţă de trei patru anĭ, pururea cu lacrimile în ochĭ.

Bĕtrânulŭ se îndreptà cu vorba mai întâi către bunica, apoi către fiă-sa, dér vĕḑêndŭ, că nicĭ cu cleştele nu e în stare sĕ scótă vr'o vorbă dintr'ênsele, o întrebà pe Petronila, de ce se tânguescŭ aşa de amarŭ?

Fata era deprinsă sĕ fiă totdéuna cu smereniă faţă de moşulŭ sĕu; dreptŭ aceea îi rĕspunse fără întârḑiere, că pe Pavelŭ l'a luatŭ la cătane.

Câtŭ era de bĕtrânŭ, moşŭ Voina bufnì de rîsŭ, de óre ce numai cu vre-o câteva clipite mai nainte îlŭ lăsase pe feciorulŭ vecinu-sĕu în câmpŭ la lucru, unde nicĭ habarŭ n'avea de cătăniă. Numai dóră că nu striga în gura mare: unde a tunatŭ de v'a adunatŭ! Elŭ le întrebà, cum naiba au pututŭ visa aşa ceva, éră Petronila se descărca pe bunica, ḑicêndŭ, că ea lĭ-a spusŭ.

Numai acum mărturisì sĕrmana bĕtrân , că ea, dreptulŭ lui Dumneḑeu, nu póte sci nicĭ ce s'a întêmplatŭ, nicĭ ce se va întêmpla, că pe Pavelŭ îlŭ vorŭ lua la cătane.

Lelea Catrina începù a-i povesti moşului despre scrisórea cea cu pecetea cea uriaşă, — cum a fostŭ adusă — cum s'au căsnitŭ ele înzadarŭ sĕ pricépă ceva, de óre ce este alcătuită în limba nemţéscă — şi în sfîrşitŭ cum au pus'o după icónă, unde se află şi acum.

Moşulŭ le ţinù de rĕu pe tustrele, întrebându-le, cum potŭ ele sĕ scie ce este în scrisórea cu pricina? Le sfătuì sĕ fiă cu răbdare şi sĕ nu-şĭ pérdă capulŭ aşa de lesne, de óre ce binele, ca şi rĕulŭ stă în mâna Domnului.

Inţeleptele cuvinte ale moşului le mai linişti în câtva, dér nu de totŭ. Erau totŭ cu ghiaţa pe inimă şi abia-abia mai puteau răbda sĕ vaḑă, ce se va alege de cartea dela domniă.

Intr'aceea sosì acasă şi Pavelŭ împreună cu tatălŭ sĕu.

Cu toţii împreună se adunară la Novacŭ şi începură a se sfătui despre hârtia cu pricina.

Mai întâi şi mai întâi era întrebarea, sĕ desfacă scrisórea orĭ sĕ n'o desfacă?

Moşŭ Voina, Novacŭ şi Pavelŭ erau de părere, că s'o desfacă, de óre ce lorŭ li era trimisă. Bunica însĕ ţinea una, că sĕ se feréscă de hârtiă ca ucigă'lŭ tóca de tămâiă şi că desfăcutulŭ este tocmai ca începutulŭ unei pânĭ. „Când începĭ o pâne, trebue sĕ scii a cui e, căcĭ altfelŭ nu-ţĭ umblă móle!“

Déră moşulŭ atrase învingerea pe partea sa, vorbindŭ în chipulŭ următorŭ:

„Ei! bunico, că dóră nu va fi acésta cea d'intâi scrisóre, ce am desfăcut'o eu în viéţa mea. De-aşŭ sta sĕ numĕrŭ tóte hârtiile, câte mi-au trecutŭ prin mânĭ, cu mare uşurinţă aşŭ scóte vr'o două-ḑecĭ, décă nu şi mai multe... şi slavă Domnului, n'am mai păţitŭ nimica!“

Bunica se spălà de orĭ ce rĕspundere, ḑicêndŭ:

— Câtŭ pentru mine, moşŭ Voino, faceţĭ cum sciţĭ; dér apoi sĕ nu puneţĭ vina pe mine. Ştergeţi-vĕ bine la ochĭ ca nu cumva la urma urmelorŭ sĕ vĕ căiţĭ!“

Aşa-déră scrisórea fù desfăcută, moşulŭ o despecetluì cu însaşĭ mâna lui... dér, ce folosŭ? Cine era sĕ o înţelégă!

Acum altă belea! La cine aveau sĕ se îndrepteze, ca sĕ le tălmăcéscă nemţésca din scrisóre?

Unulŭ ḑise, că la popa, altulŭ că la diaconulŭ.

Lelea Catrina îşĭ aduse aminte de unŭ lemnarŭ cunoscutŭ, care grăesce nemţesce ca unŭ Némţŭ. Déră Novacŭ o făcù sĕ bage de sémă, că alta e a vorbi şi alta ea sci, a scrie şi citi într'o limbă óre care. Numai unulŭ, care se îndeletnicesce cu cetitulŭ cărţilorŭ ar puté fi în stare sĕ tălmăcéscă o hârtiă ca a lorŭ; şi lemnarulŭ, de! ca orĭ ce muncitorŭ, nu va fi tocmai dobă de carte.

In urma urmelorŭ se hotărîră sĕ trimită pe cineva la jupânulŭ dascălŭ,

vacĭ cu lapte şi grajdulŭ anume s'a întocmitŭ aşa, ca sĕ nu se pótă aerisi în modŭ artificialŭ. In decursulŭ anului 1877 vacile au datŭ fiă-care câte 3700 litre de lapte, în 1878 érăşĭ câte 3700, ér în 1879 câte 3715 litre de lapte. Au începutŭ apoi sĕ se aeriseze grajdurile şi astfel apoi în decursulŭ anului 1880 fiă-care vacă a datŭ câte 4050 de litre, în 1881 câte 4152, în 1882 câte 4355 de litre de lapte. Aşadéră, pe lângă tóte că vacile au fostŭ totŭ la unŭ feliu nutrite, ele au datŭ cu multŭ mai multŭ lapte după-ce grajdurile au fostŭ ventilate şi aerisite, ca mai nainte de aceea. Aerisiţĭ dér grajdurile şi faceţĭ, ca vitele sĕ aibă aerŭ curatŭ, căcĭ din acésta veţĭ avé mare folosŭ în tóte privinţele.

In contra difteritei la găinĭ se recomandă ca medicină petroleulŭ, cu ajutorulŭ căruia se ḑice, că în multe casurĭ a succesŭ a vindeca bietele găinĭ. Se ia adecă o cârpă şi sĕ móie în petroleu, apoi se unge cu ea cioculŭ găinei bolnave şi în fiă-care nară se picură câte-unŭ stropŭ de petroleu. In cele mai multe casurĭ a fostŭ de ajunsŭ a se face acéstă cură o singură dată; décă însĕ după prima ungere găina nu se vindecă, cura trebue sĕ se continue câteva ḑile.

Resultatele recoltei din Ungaria.

Resultatele recoltei din Ungaria le găsimŭ espuse într'unŭ raportŭ alŭ consulatului românŭ generalŭ din Budapesta adresatŭ ministrului românŭ de agricultură, în următórele:

Pe o întindere de 5.360,751 de jugĕre sĕmĕnate cu grâu, producţiunea Ungariei a fostŭ 43 milióne hectolitri séu 33 milióne quintale metrice.

Recolta sĕcarei e preţuită la 12 milióne hectolitri pe o întindere de 2.140,314 de jugĕre.

Greutatea mijlocĭă a grâului e 77 chgr. per hectolitri, ér a sĕcarei 70.5—71 chilogr.

Perderile suferite se potŭ evalua pentru grâu dela 4—5 la sută, ér pentru sĕcară ele ajungŭ până la 20—25 la sută.

In Ungaria consumarea grâului se urcă într'unŭ anŭ la 28 milióne quint. metrice, aprópe 30 milióne hectolitri. Consumarea sĕcărei dela 12—13 milióne quint. metrice.

După cum vedeţĭ, recolta grâului acopere lesne lipsele sĕcarei, fiindŭ unŭ escedentŭ de 12—13 milióne de hectolitri.

Recolta sĕcarei nefiindŭ suficientă pentru consumaţiunea interióră, e lucru firescŭ, că o parte din escedentulŭ de grâu sĕ fiă întrebuinţatŭ spre completarea minusului de sĕcară.

Recolta sĕcarei, în ceea ce privesce consumaţiunea, se va completa şi cu porumbulŭ din care se speră acestŭ anŭ o recoltă generalmente superióră.

Escedentulŭ de grâu alŭ Ungariei se va scădé decĭ, de óre-ce o cantitate anumită din recolta sĕcarei se espedéză în străinătate; prin urmare cu greu se va urca peste 8—10 milióne de hectolitri.

In Ungaria, încă în luna Iulie a. c., s'au esportatŭ 700—750.000 quintale de grâu de calitate mijlocĭă, din recolta anului trecutŭ. Au mai rĕmasŭ spre provisiune aprópe unŭ milionŭ de hectolitri din carĭ s'au espedatŭ o parte însemnată pe piéţă în luna lui Augustŭ.

Esportaţiunile grâului din anulŭ trecutŭ s'au ridicatŭ la 19.40 hectolitri, ér aceea a sĕcărei la 3 milióne de hectolitri.

Esportaţiunea de cereale decĭ din anulŭ precedentŭ, fără a mai lua în consideraţiune esportulŭ din Iulie, rĕmâne celŭ mai mare şi mai importantŭ dela 1866 până acum.

Ghîcituri.

Culese din poporŭ.

Vêntulŭ îlŭ stînge
Vêntulŭ îlŭ încinge?

(Foculŭ.)

*

Unde te ducĭ, strâmbule?
Ce mĕ întrebĭ, găunosule?

(Fumulŭ.)

*

Dela noi
Până la voi
Ţorţorele
Mĕrunţele?

(Furnicele.)

*

Dóuĕ răţişóre
Călugăriciόre,
Pe unde mergia
Drumulŭ rătezia?

(Fórfecile.)

*

Am unŭ purcelŭ şi-lŭ ţinŭ de códă până se îngraşă?

(Fusulŭ.)

*

Am douĕ fete: una sub straşină, şi alta în curte;
Cea de sub straşină e totŭ udă şi cea din curte totŭ uscată?

(Furca, când tórce.)

Badea 'n susŭ şi badea 'n josŭ,
Badea vine burduhosŭ?

(Fusulŭ.)

*

M'a trimisŭ dómna de susŭ la cea de josŭ, sĕ-i ţesŭ pânză fără rostŭ?

(Ghiaţa.)

*

Dă-i câtŭ de multŭ, că totŭ nu se satură?

(Foculŭ.)

Mincinosulŭ.

Ḑice, că era odată unŭ omŭ sĕracŭ şi avea trei feciorĭ. Când murì, elŭ lăsà feciorilorŭ sĕi tótă averea lui: unŭ dârlogŭ de calŭ slabŭ, unŭ frêu şi o tarniţă.

Feciorii îşĭ împărţiră aceste trei lucrurĭ aşa, că feciorulŭ celŭ mai mare luà calulŭ, celŭ mijlociu tarniţa (şéua) şi celŭ mai micŭ frêulŭ. Şi după ce-şĭ împărţiră ei cele trei lucrurĭ, îşĭ ḑiseră: Acum ce sĕ scimŭ noi începe? Celŭ mai micŭ rĕspunse: Sciţĭ ce, fraţilorŭ? Orĭ că avemŭ aceste trei lucrurĭ, orĭ că nu le avemŭ, mai bogaţĭ orĭ mai sĕracĭ totŭ nu suntemŭ, puţinŭ ne putemŭ ajuta cu ele. Dér eu sciu unŭ omŭ fórte bogatŭ. Acela dă orĭ şi cui, care l'ar întrece în minciunĭ, doi sacĭ de galbinĭ. Hai sĕ ne cercămŭ noroculŭ, dér de l'omŭ învinge în minciunĭ.

Cei trei fraţĭ merseră decĭ la mincinosulŭ. Mai întâi întrà în lăuntru celŭ mai mare şi ḑise:

— Hai sĕ ne rĕmăşimŭ: de vei minţi mai bine decâtŭ mine, îţĭ dau calulŭ, dér de te voiu întrece, sĕ-mĭ dai doi sacĭ de galbinĭ.

— Bucurosŭ, ḑise mincinosulŭ, décă vei minţi mai bine decâtŭ mine, îţĭ dau patru sacĭ de galbinĭ, dér începe tu. Feciorulŭ celŭ mai mare minţì, ce bietulŭ sciù, şi când fù gata ḑise: Acum începe tu.

Er mincinosulŭ începù aşa:

„Ascultă fĕtulŭ meu! Eu mâncaiu odată cireşe şi înghiţii şi sêmburii. Apoi mĕ şurubii bine, ca din mine nimicŭ sĕ nu cadă afară. Şi din sêmburii de cireşe crescù unŭ cireşŭ şi eşindŭ pe gură afară în susŭ, în douĕ ceasurĭ crescù până la cerŭ. Când mĕ coborîi din cerŭ, rădĕcinele cireşului putreḑiseră în pântecele meu. Decĭ smulseiu copaciulŭ din mine şi îlŭ arseiu!

Acum sĕ-mĭ spui, care am minţitŭ mai cu pontŭ?"

Feciorulŭ cunoscù, că este întrecutŭ, decĭ dĕdù mincinosului calulŭ şi eşi afară.

După aceea întrà la mincinosulŭ fratele celŭ mai mijlociu, cu tarniţa, şi ḑise: Décă mĕ întrecĭ în minciunĭ, îţĭ dau tarniţa, décă însĕ te întrecŭ eu, sĕ-mĭ dai doi sacĭ de galbinĭ.

— Bine, ḑice mincinosulŭ, aşa sĕ fiă, numai câtŭ de mĕ întrecĭ tu, eu îţĭ dau şése sacĭ de galbinĭ. Incepe decĭ!

Şi feciorulŭ celŭ mijlociu minţì ce sciù elŭ, apoi povestì mincinosulŭ minciuna cu cireşulŭ. Er după ce gătà, se dete feciorulŭ învinsŭ şi lăsà tarniţa la mincinosŭ.

In urmà întrà feciorulŭ celŭ mai micŭ cu frêulŭ la mincinosŭ şi ḑise: De mĕ vei întrece în minciunĭ şi pe mine, îţĭ lasŭ frêulŭ ăsta ţie, ér de te-oiu întrece eu, sĕ-mĭ dai doi sacĭ de galbinĭ.

— Bunŭ, ḑise mincinosulŭ, de mĕ întrecĭ, ai dela mine optŭ sacĭ de galbinĭ. Incepe-ţĭ dér povestea. Dér feciorulŭ celŭ mai micŭ rĕspunse: începe tu, că tu eştĭ tata minciunilorŭ! Şi se puse mincinosulŭ şi-şĭ începù povestea cu cireşulŭ, ér după-ce o gătà, ḑise: Na, veḑĭ fărtate, spune-mĭ vei tu una ca asta? Dér feciorulŭ rĕspunse: Asta nu-i nimicŭ! Ascultă ce ţi-oiu spune eu:

„Odată am înghiţitŭ unŭ briciu şi când eşi din mine, îmĭ tăià amêndouĕ picióreIe. Eu, turbatŭ de mâniă şi de durere, vreamŭ sĕ sfărmŭ briciulŭ, dér mi-lŭ luà repede o pasere în ciocŭ şi sburà cu elŭ către cerŭ. Eu, iute din firea mea, ologŭ, cum eram, mĕ avêntù fără picióre în vĕzduhŭ, prindŭ paserea şi sdrobescŭ briciulŭ de o stea de aurŭ. Când dau sĕ viu pe pămêntŭ, mĕ bufnescŭ de lună şi mĕ rĕstornŭ preste capŭ pe pămêntŭ. Şi ce fù mai frumosŭ: căḑuiu chiar pe amêndouĕ piciórele mele, care numai decâtŭ mi-se vindecară de tropŭ.

Acum spune-mĭ: care amŭ câştigatŭ rĕmăşagulŭ?"

Mincinosulŭ rĕpunse: tu ai câştigatŭ! Şi dete feciorului optŭ sacĭ de galbinĭ şi încă optŭ cai pe de-asupra, ca sĕ-şĭ pótă duce comorile. Elŭ împărţì apoi banii cu fraţii şi trăiră ḑile d-albe, bade n'au muritŭ, şi astăḑĭ trăescŭ.

Reteagŭ, 1891.

I. P. Reteganulŭ.

MULTE ŞI DE TOATE.

Nobilitarea maimuţelorŭ.

Profesorulŭ americanŭ Garner din New-York şi-a bătutŭ multŭ capulŭ ca sĕ afle, că óre maimuţele sciu vorbi, orĭ nu sciu. Spre scopulŭ acesta elŭ şĭ-a cumpĕratŭ unŭ fonografŭ şi timpŭ de mai multe lunĭ a petrecutŭ cu fonografulŭ într'o menageriă din Washington, unde se aflau mai multe maimuţe, ale cărora glasurĭ le întipărise în fonografŭ. Astfelŭ elŭ îşĭ făcuse cu ajutorulŭ fono-

---

de óre ce nu li-se părea lucru frumosŭ sĕ supere ei aşa de târḑiu pe cinstitulŭ părinte; ş'apoi afară de acésta dascălulŭ le era bine cunoscutŭ, deórece Luca şi Mateiu îi plătea banii şcólei totdéuna la vreme.

Cine sĕ se ducă însĕ până'n satŭ la chilie?

Érăşĭ o întrebare, care-i despărţi în douĕ tabere.

Moşŭ Voina şi Novacŭ ḑiceau, că Pavelŭ; bunica: Dómne fereşce!, nicĭ mórtă nu-şĭ lăsa ea nepoţelulŭ de lângă dênsa. Vĕduva şi Petronila erau totŭ de părerea bĕtrânei.

Se temeau sĕrmanele femei, sĕ nu cumva să fiă tótă zarva numai pentru bietulŭ flăcău, ş'apoi sĕ se ducă şi dusŭ sĕ rĕmână. Gărgăunii cu cătănia nu voeau sĕ le ésă din capŭ în nicĭ unŭ chipŭ.

De ce sĕ se ducă elŭ de bună voea lui: na, lupule, mâncă-mĕ? Cu hârtia în mână orĭ şi cine ar fi în stare sĕ scie cum îlŭ chiamă şi ce e pricina, ş'apoi mai ia Pavelŭ, décă mai ai de unde!

In zadarŭ asuda moşŭ Voina şi Novacŭ sĕ-i bage în capŭ babei, că acum nu se mai prindŭ feciorii cu ştréngulŭ ca mai'nainte şi de cumva va fi scrisŭ şi Pavelŭ între feciorii de vêrstă — ceea ce încă nu se scie, — n'ar mai folosi nicĭ o ferélă, de óre ce cu domnii nu te poţĭ juca numai aşa.

Aşŭ... de unde! Cu bunica sĕ te înţelegĭ? Striga în gura mare că nu-lŭ lasă şi nu-lŭ lasă, de-ar sci c'ar merge în genunchĭ până la Rocoşin, ea, câtŭ e de bĕtrână. Cine, ce are cu nepoţelulŭ ei, pe care ea l'a legănatŭ, pe care l'a crescutŭ ea — cu podóba bunicei? Ilŭ va ascunde în podŭ, orĭ îlŭ va încuia în ladă . . . că dóră aşa a făcutŭ şi cu rĕposatulŭ frăţine-sĕu — Dumneḑeu sĕ-i odihnéscă osciórele — când era sĕ-lŭ ia la cătane...; dér de datŭ nu-lŭ dă odată cu capulŭ!

Mai ḑise moşŭ Voina, ca omŭ cu minte ce era, că acestea suntŭ poveştĭ de când cu lupii cei albĭ, şi că acum nu mai e ce a fostŭ acum opt-ḑecĭ de anĭ.

Ţĭ-ai găsitŭ!

In sfêrşitŭ toţĭ trebuiră sĕ se dee după pĕrŭ şi sĕ facă pe placulŭ bĕtrânei, căcĭ altfelŭ nu era mântuinţă.

Hotărîră decĭ sĕ trimită la jupânŭ dascălulŭ pe Novacŭ, tata flăcăului.

Baba nu se lăsa până nu înfunda bine ferestrele şi până ce nu ferecà pórta curţii straşnicŭ cu lanţulŭ de la carŭ. S'o fi tăiatŭ bucăţele-bucăţele, şi nu ş'ar fi datŭ odorulŭ!

III.

Novacŭ nu zăbovi multŭ la Rocoşinŭ, déră la întorsŭ acasă nu cruţă de locŭ vreme. Scia bietulŭ creştinŭ, că nu e bine sĕ te grăbescĭ când ai vr'o veste rea şi prin urmare nu-şĭ iuţea paşii nicĭdecum, ci d'impotrivă se oprea din când în când şi rĕmânea aşa dusŭ pe gândurĭ.

Jupânulŭ dascălŭ îi lămurise hârtia şi-i spusese, că într'adevĕrŭ Pavelŭ este petrecutŭ între feciorii de vêrstă şi că Lunea viitóre trebue chiar sĕ se înfăţişeze în oraşŭ la diregătoriă. Deşi sĕrmanulŭ scia de multă vreme ce-lŭ aşteptă, totuşĭ acéstă veste îi tăià totŭ curajulŭ.

Ii era milă de maică-sa, de biata bunică, şi tot-odată se îngrijea şi pentru sine, de óre ce acum era mai multŭ bĕtrânŭ decâtŭ tînĕrŭ, şi scia, că fără ajutorulŭ îndemânaticului flăcău cu greu ar fi în stare sĕ mai îngrijéscă de cele de lipsă. Mai multŭ însĕ i-se rupea inima, când gândea la viitorulŭ fiului sĕu. Băiatulŭ era blăjinŭ şi de trébă ca o fată mare; la cătane lesne se putea strica. Apoi alta şi mai mare! Se auḑea de bătăi, de lucrurĭ grozave, Dómne feresce, şi lesne s'ar puté prăpădì, séu celŭ puţinŭ schilogi, sĕrmanulŭ. Déră chiar şi când Dumneḑeu l'ar păstra întregŭ şi sănĕtosŭ atâtŭ la inimă câtŭ şi la trupŭ: cum sĕ trăéscă ei atâtŭ amarŭ de vreme, fără sĕ scie ceva unii de alţii şi fără sĕ se pótă ajuta unii pe alţii la nevoi şi la nĕcazurĭ?

Ofta sĕrmanulŭ din greu şi chiemà pe Dumneḑeu într'ajutorŭ; éră când se apropià de căsciόre, se puse pe o pétră mare ce era lângă cale, nesimţindu-se în stare sĕ le aducă la ai sĕi o veste atâtŭ de neplăcută.

Intr'aceea moşŭ Voina şi cu Petronila eşiseră sĕ-lŭ întêmpine, neavêndŭ astêmpĕrŭ în casă şi ne mai putêndŭ răbda sĕ afle odată, ce e cale pe vale. Fetica cea bună la inimă ca pânea cea bună, sprijinea pe şubredulŭ bĕtrânŭ, şi astfelŭ se mişcau încetŭ amêndoi, povestindŭ şi oprindu-se din vreme în vreme. Vorbirea lorŭ străbătù până la Novacŭ. Acesta ascultà şi ascultà, până când le cunoscù glasurile. Se ridicà cu grăbire, nevrêndŭ sĕ se bage de sémă că şede; se apropià de ei şi după mare ocolŭ le făcù cunoscutŭ ce-lŭ aştepta pe fiiulŭ sĕu.

grafului o scală întrégă de vocĭ de ale maimuțelorŭ, din care se puteau deosebi limpede tonurile, în carĭ se esprima bucuriă, durere, frică, orĭ fóme. După câte-va săptămânĭ, profesorulŭ Garner reproduse cu fonografulŭ glasurile acestea și s'a observatŭ cum se cade, că maimuțele înțelegŭ glasurile acestea. Când din fonografŭ se auḑi unŭ glasŭ de dojană, maimuțele se tupilară într'unŭ unghiu alŭ coliviei lorŭ fără a cârti din gură nimicŭ. Când însĕ fonografulŭ reproduse glasulŭ de bucuriă, maimuțele se îngrămădiră cu tótele în jurulŭ fonografului și priviau cu curiositate ca și cum ar fi creḑutŭ, că în fonografŭ este ascunsă o maimuță.

Pe calea acésta, după cum spunŭ foile americane, au începutŭ unii ómenĭ sĕ crédă, că lui Garner îi va succede de a învĕța cu timpulŭ limba maimuțelorŭ. Unŭ milionarŭ din Washington, însuflețitŭ de resultatele lui Garner, i-a pusŭ acestuia la disposițiă 100,000 de dolarĭ pentru ca cu ajutorulŭ lorŭ sĕ se pótă ocupa mai cu deadinsulŭ cu nobilitarea maimuțelorŭ și cu cultivarea spiritului lorŭ. Se vorŭ lua de-ocamdată 25 de părechĭ de maimuțe și așa cu părechia se vorŭ așeḑa în locuințe ca ale ómenilorŭ și acolo se va ține apoi cu ele școlă. Milionarulŭ speră, că pe calea acésta peste 25—30 de anĭ va pute face și din maimuțe ómenĭ totŭ așa de cuminte, ca și elŭ.

*

O familiă bĕtrână

Fóia oficiósă din Livas (Turcia asiatică) anunță, că într'unŭ satŭ din acéstă provinciă träiesce unŭ bĕtrânŭ, care tocmai acum de curêndŭ a împlinitŭ 152 de anĭ. Acestŭ Mathusalem turcescŭ se numesce Mustafa-Rabe și are nepoțĭ în vêrstă de 108 și 107 anĭ, pe când celŭ mai tînĕrŭ dintre strănepoții sĕi e de 84 de anĭ.

Scirĭ comerciale.

B.-Pesta. 24 Oct. Victualie. Ouĕ tendență fermă. Se vêndŭ 39—40 la 1 fl., lada de 1440 bucățĭ cu 35—36 fl. — Galițe au intratŭ fórte multe în piață. S'au vêndutŭ gâsce 2.20, 2.40 fl., grase 4.50, 5.50 fl., tăiate 4—5 fl., găinĭ 1, 1.20 pui 75 cr. 90 cr., curcĭ 2.20 3 fl. rațe 1, 1.40 fl., grase 2, 2.20. — Iepurĭ, puținĭ, 1.50, 1.70 fl. — Cartofĭ 2.10, galbinĭ 2.25 fl. suta de chilogr, — Cépa galbenă 2.50 roșiă 3, usturoiu 11 fl. suta de chilograme.

Păstăióse. Fasolea albă 6.25, 6.75 fl.— lintea 8.10 fl. — mazĕrea 8.50, 9 fl. — macululŭ surŭ 28—29 fl. vênĕtŭ 32—34 fl. sĕmênța de cânepă 9, 9.50 fl.

Sĕmênța de i n ŭ 11, 11.75 fl. după calitate.

Nucĭ. Au intratŭ 200 m. metr. prima s'au vêndutŭ cu 28 fl. mai de rêndŭ cu 21—22 fl.

Sĕcara de Transilvania fruntea 22—23 fl.

Pei de óiă s'au vêndutŭ de Constantinopolŭ cu 57—58 fl., de Macedonia cu 73—75, de Banatŭ, grele, cu 76—77 florinĭ.

Pei uscate negoțŭ viu. Notéză: Boi grei 82—85 fl., de mijlocŭ 76—80 fl., vacĭ grele, 78—80 fl., ușóre 82 fl., pittlingĭ 95—100 fl., kneip 120—130 fl. suta de chilogr.

Călendarulŭ sĕptĕmânei.

Octomvre. are 31 ḑile. Brumărelŭ.

1891 Ḑilele sĕptĕm.	Călendarulŭ Iulianŭ	Călend. Gregorian	Sórele rĕsare	Sórele apune
Dum.	20 Mart. Artemiu	1 Nov. T. Sfi.	6. 46	4. 41
Lunĭ,	21 Cuv. Ilarion	2 Pom. Reposat.	6. 47	4. 41
Marțĭ,	22 Par. Averhie	3 Gotlieb	6. 48	4. 39
Mercurĭ,	23 Ap. Iacov fr. Dlui	4 Par. Barom.	6. 50	4. 37
Joi,	24 Mart. Areta	5 Emerica	6. 52	4. 36
Vinerĭ,	25 Mart. Martian	6 Lenhard	6. 54	4. 34
Sâmb.	26 † M. Mart. Dimitrie	7 Eengelbert	6. 55	4. 33

Cursulŭ losurilorŭ private din 28 Oct.

	cump.	vinde
Basilica . . .	6.40	6.80
Creditŭ	184.25	185.25
Clary 40 fl. m. c. . .	52.25	53.25
Navig. pe Dunăre . .	121.—	123.—
Insbruck	23.—	24.—
Krakau	22.	22.50
Laibach	22.—	23.—
Buda	53.50	54.50
Palffy	53.—	53.50
Crucea roșie austr.. .	16.80	17.20
dto ung. . .	11.—	11.30
dto ital. . .	12.	12.75
Rudolf . . .	19.50	20.50
Salm . . .	59.—	60.—
Salzburg	24.—	25.—
St. Genois . . .	61.—	63.—
Stanislau	27.50	2[illegible].50
Trieitine 4½% 100 m. c.	130.—	133.—
dto 4% 50 .	59.—	61.—
Waldstein . . .	35.—	37.—
Windischgrätz . . .	48—	49.—
Sĕrbescĭ 3% . . .	37.75	38.25
dto de 10 francĭ	—.—	—.—
Banca h. ung. 4% . .	113.50	111.90

Tĕrgulŭ de rîmători din Steinbruch. La 26 Oct. n. starea rîmătorilorŭ a fostŭ de 133,085 capete, la 27 Óct. au întratŭ 1926 capete și au eșitŭ 1156 rĕmânêndŭ la 28 Oșt. unŭ numĕrŭ de 133855 capete. — Se notéză: marfa *unguréscă* veche, grea dela 43 pănă la 44 cr.. marfă *unguréscă* tineră grea dela — cr. pănă la 46— cr., *de mijlocŭ* dela 46 cr. pănă la 47— cr — *ușóră* dela 45— cr. pănă la 49— cr. — *Marfă țĕrănéscă* grea dela 43 pănă la 44 cr. — *de mijlocŭ* dela 42 cr. pănă la 43 cr. *ușóră* dela 42— cr. pănă la 45 cr. — *Marfă de România* de *Bákony* grea dela — cr. pănă la — cr. transitto mijlociă grea dela — cr. pănă la — cr. nsĕ transito ușóră dela — cr. pănă la — cr transito dto țepósă grea dela — cr. pănă la — cr. transito mijlociă dela — cr. pănă la — cr. *Marfă sĕrbéscă* grea dela 44—45 cr. transito, mijlociă grea dela 43—44 cr. transito ușóră dela 42—44 cr. Porcĭ îngrășațĭ de unŭ anŭ dela — cr. pănă la — cr., îngrășațĭ cu cucuruzŭ dela — cr. pănă la — cr., îngrășațĭ cu ghindă dela — cr. pănă la — cr. Cântărițĭ la gară cu 4½.

Bursa de mărfurĭ din Budapesta dela 28 Oct.. n. 1891

Sĕmințe	Cualitatea per Hect.	Prețulŭ per 100 chilogr. dela	până
Grâu Bănățenescŭ	80	10.75	10.95
Grâu dela Tisa	80	10.75	10.95
Grâu de Pesta	80	10.70	10.90
Grâu de Alba-regala	80	10.75	10.95
Grâu de Bácska	80	10.75	10.95
Grâu ung. de nordŭ	80	—.—	—.—

Sĕmințe vechĭ orĭ nouĕ	soiulŭ	Calitatea per Hect.	Prețulŭ per 100 chilgr. dela	până
Sĕcară		70—72	9.75	9.90
Orzŭ	nutrețŭ	60—62	6.—	6.40
Orzŭ	de vinars	62.—	6.60	7.10
Orzŭ	de bere	64.—	7.40	8.85
Ovĕsŭ		39.41	6.15	6.45
Cucuruzŭ	bănăț.	75	6.10	6.20
Cucuruzŭ	altŭ soiu	73	6.10	6.15
Cucuruzŭ	„	—	.—	.—
Hirișcă	„	—	5.65	5.90

Producte div. (Prețulŭ pe 100 chilograme.)	Soiulŭ	Cursulŭ dela	până
Sem. de trif.	Luțernă ungur.	44.—	48.—
—	francesă		—.—
—		—.—	—.—
„	roșiă	52.—	55.—
Oleu de rap.	rafinatŭ duplu	37.50	38.—
Oleu de in		6.75	7.—
Uns. de porc	dela Pesta	57.—	57.50
„	dela țĕră	—.—	—.—
Slănină	svêntată	46.—	47.—
„	afumată	55.—	56.—
Sĕu		37.	38.—
Prune	din Bosnia în bуțĭ		
„	din Serbia în sacĭ		
Lictarŭ	slavonŭ nou	18.—	18.25
„	bănățenescŭ		
Nucĭ	din Ungaria		
Gogoșĭ	ungurescĭ		
„	sĕrbescĭ		
Miere	brută	29.—	30.—
„	galbină strecurată	32.—	33.—
Ceară	de Rosenau	138.	140.
Spirtŭ	brutŭ	20.50	21.—
„	Drojdiuțe de spirt	21.50	22.—

Cursulŭ la bursa din Viena.

din 30 Octomvre a. c. 1891

Renta de aurŭ 4%	103.65
Renta de hârtiă 5%	100.85
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare - aurŭ	115.60
dto argintŭ	97.40
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare [1-ma emisiune]	111.25
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare [2-a emisunei]	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (3-a emisiune)	—.—
Imprumutulŭ cu premiulŭ ungurescŭ	141.25
Losurile pentru regularea Tisei și Seghedinului	129.50
Renta de hârtiă austriacă	91.50
Renta de argintŭ austriacă	91.35
Renta de aurŭ austriacă	109.30
Bonurĭ rurale ungare	89.90
Bonurĭ croato-slavone	104.50
Despăgubirea pentru dijma de vinŭ ungurescŭ	—.—
Losurĭ din 1860	136.—
Acțiunile băncei austro-ungare	1005.
Acțiunile băncei de creditŭ ungar.	322.—
Acțiunile băncei de creditŭ austr.	276.25
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.59
Napoleon-d'orĭ	9.34
Mărcĭ 100 împ. germane	57.75
Londra 10 Livres sterlinge	117.55

Bursa din Bucurescĭ din 28 Octombre.

Valorĭ	%	se cump
Rentă română perpetuă 1875	5%	100.½
Renta română amortisabilă . .	5%	99.¼
dtto	4%	83.⅜
Renta rom. (rurale convertite)	6%	102.½
Oblig. de statŭ C. F. Române	6%	—.—
idem idem	4%	—.—
Imprumutulŭ Openheim 1866 .	8%	—.—
Imprumutulŭ Oraș. Bucurescĭ .	5%	—.—
idem idem din 1884	5%	93.½
idem idem din 1890	5%	95.¼
Impr. or. B. cu prime Loz. fr. 20	—	—.—
Credit fonciarŭ ruralŭ	7%	—.—
idem idem	5%	99.½
Credit Fonc. Urb. din Bucurescĭ	7%	103.¾
idem idem	6%	102.¾
idem idem	5%	94.—
Credit Fonc. Urban din Iașĭ. .	5%	85.⅞
Oblig. Casei Pensiunilor fr. 300	10 fr V. N.	276.—
Banca Națion. ult. div. 83.—	500	—.—
Dacia-România ult. div. 30 lei	200	—.—
Naționala de asig. ult. div. 32 lei	200	—.—
Banca Rom. ult. div. fr. 15.— .	500	—.—
Soc. Rom. de Constr. ult. div. 5 l.	250	—.—
Soc. Bazalt. Artif. ult. div. lei 30	250	—.—
Soc. Rom. de Hârtie ult. —	100	—.—
Soc. de Reas. ult. div. 15 l. aur	200	—.—
Societ. de Constr. ult. div. . .	—	—.—
Societ. de Hârtie ult. div. . .	—	—.—
Agio în Bursă	—	—.—
Rubla de hârtie	—	
Banca Națion. a României .	—	
Scompt.	5%	
Avansurĭ pe efecte	6%	
vansurĭ pe Lingourĭ	6%	

Cursulu pieței Brașovŭ.

din 31 Octomvre st. n. 1891.

	Cump.	Vênd.
Bancnote românescĭ	9.28	9.31
Argintŭ românescŭ	9 22	9.27
Napoleon-d'orĭ	9.29	9.33
Lire turcescĭ	10.50	10.55
Imperialĭ	9.50	9.55
Galbinĭ	5.40	5.45
Scris. fonc. „Albina“ 6%	—.—	—.—
„ „ „ 5%	—.—	—.—
Ruble rusescĭ	120.—	121.—
Mărcĭ germane	57.20	57.70

Discontulŭ 6—8% pe anŭ.

Proprietarŭ:
Dr. Aurel Mureșianu.
Redactorŭ responsabilŭ interimalŭ:
Gregoriu Maiorŭ.

Moșŭ Voina căută prin întunerecŭ mâna vecinu-sĕu, o luă într'a sa, o strinse și vorbi din totŭ sufletulŭ și cu tótă înțelepciunea sa de bĕtrânŭ:

„Nu-țĭ perde curajulŭ, frate Novacŭ. Cine scie, póte nu va fi bunŭ, și-lŭ vorŭ lăsa sĕ se întórcă acasă. De cumva îlŭ va opri nu avemŭ altă putere, decâtŭ sĕ punemŭ nădejdea în Dumneḑeu, care grijesce de toțĭ și de tóte.

Nicĭ noi nu suntemŭ de vină, nicĭ Pavelŭ. Orĭ și ce s'ar pute întêmpla, de bună sémă nu va cădé pe capulŭ nostru. Mai marilorŭ suntemŭ datorĭ a-li da ascultare. — Ș'apoi cine scie spre ce sfîrșitŭ norocosŭ va îndrepta Dumneḑeu chiar întêmplarea acésta cu cătănia“.

Intunereculŭ nopții ascundea lacrimile ce scăldau fața lui Novacŭ și a Petronilei. Sĕrmana fată abia-abia se putea stăpâni sĕ nu isbucnéscă în vaietŭ cu glasŭ mare. Pentru dênsa Pavelŭ era ca și luatŭ la cătane. Unŭ singurŭ gândŭ nu lăsă sĕ i-se răcéscă inima de totŭ:... „doră bunica, bunica cu priceperea ei va mai fi în stare sĕ facă ceva“.

Bĕtrâna nu-i lăsă sĕ între, pănă nu rĕspunseră: cine suntŭ, și pănă ce nu nu le cunoscŭ glasurile. Numai după-ce strigară de mai multe orĭ, că ei suntŭ, și sĕ n'aibă nicĭ o témă — deslănțui bunica pórta și-i lăsă în curte. De aci îi împinse repede în tindă și din tindă în casă.

Bietulŭ Pavelŭ era ascunsŭ în patŭ, unde-lŭ băgase baba când auḑise, că bate cineva la pórtă. Mai întâi și mai întâi cercase ea sĕ-lŭ pitéscă în podŭ într'o ladă vechiă, dér nevoindŭ flăcăulŭ sĕ o asculte, îlŭ îngropase sub perinĭ, poruncindu-i ca nu cumva sĕ se misce, orĭ sĕ ḑică vr'o bóbă, de va veni vr'unŭ străinŭ. Ba îi mai trecuse prin capŭ sĕrmanei bunice, sĕ-lŭ îmbrace cu o haină de-ale ei și sĕ-lŭ învĕléscă la capŭ ca pe muerĭ. Nu se putea pricepe de locŭ băbușca, cum nu se îngrijesce elŭ de felŭ de scăparea lui și lasă tóte pe spatele unei bĕtrâne de opḑecĭ și mai bine de anĭ!

Petronila se uita la Pavelŭ ca la unŭ bolnavŭ — căcĭ și ea venise la Novacŭ, voindŭ sĕ sprijinéscă pe moșŭ Voina, care avea sĕ liniștéscă pe bunica și sĕ-i facă cunoscutŭ cuprinsulŭ blăstĕmatei de scrisorĭ, câtŭ se póte cu mai mare băgare de sémă.

Acum era acum!

Bunica nu voea sĕ scie de nimicŭ altceva, decâtŭ „da“, séu „ba“; și când moșulŭ ocolea cu povestirea, ḑicêndŭ, că ce e dreptŭ, hârtia-lŭ privesce pe Pavelŭ, déră că nepotulŭ încă nu e cătană și póte că nu va fi nicĭ-odată; apoi că totușĭ Lunea viitóre trebue sĕ se înfățișeze la diregătoriă, unde va afla cum se cade, decă are sĕ mérgă undeva mai departe, séu ba... așa déră când umbla moșulŭ sĕ o îmbuneze în acestŭ chipŭ, bĕtrâna se opri deodată dréptă ca făclia înaintea lui Pavelŭ și-i spuse limpede flăcăului, că fără voea ei nu cumva sĕ facă unŭ pasŭ din casă afară.

In séra acésta nu mai era nimicŭ altceva de isprăvitŭ. Numai a doua ḑi isbutiră a-i băga în capŭ, că Pavelŭ, vrêndŭ-nevrêndŭ, caută sĕ mérgă la diregătoriă și că altfelŭ numai și-ar face năcazŭ atâtŭ șieșĭ, câtŭ și la toțĭ cei din casă. Se învoi în urma urmelorŭ cu dusulŭ la orașŭ; dér numai astfelŭ ca și ea sĕ fiă de față peste totŭ locululŭ, nu cumva sĕ fiă vr'o șiretenià la mijlocŭ.

Cum se hotărî, așa se și făcŭ.

Lunĭ diminéța Pavelŭ plecă de acasă împreună cu tatălŭ sĕu și cu bunica.

In Rocoșin dădură călĕtorii noștri de-o grămadă de flăcăi, ce se strinsese la crâșmă și se așeḑase pe palincă. De chiote și de răcnete nu era lipsă.

Când trecŭ pe lângă cei ce benchetuiau, feciorulŭ lui Novacŭ fŭ chematŭ și elŭ sĕ-șĭ stropéscă gâtulŭ și sĕ-șĭ drégă glasulŭ, că dóră totŭ la unŭ locŭ avea sĕ mégă cu toții. Voiniculŭ nostru bietŭ avea alte grijĭ și prin urmare nu se putŭ uita în gura lorŭ, și trecŭ înainte. Cei cu palinca se îndârjiră focŭ din pricina acésta și cum erau cam lovițĭ cu leuca, începură a arĕta cu degetulŭ după bĕtrâna, ḑicêndŭ, că Pavelŭ i se ține de catrință și că sĕ nu plângă puișorulŭ bunicei, că-i dă baba o bucățică de zaharŭ și-i cumpĕră la tĕrgŭ o scărțăitóre. Alții și mai fără omeniă strigau după creștinii noștri, că nu iértă inima pe sĕrmana băbornița sĕ se despartă de ibovniculŭ, de trandafirașulŭ ei, de comóra ei cea bogată; și așa dușĭ jumĕtate pe altă lume hohoteau din câte și urlau de trebuea sĕ-țĭ astupĭ urechile:

La crâncenulŭ rĕsboiu
Voioșĭ ne ducemŭ noi!
Drăguța mea frumósă,
De-mĭ eștĭ tu credinciósă,
Cu lacrimĭ multŭ amare
Obrazii-țĭ s'orŭ uda.

(Va urma). I. Urban Jarnik.

Avisŭ d-lorŭ abonaţĭ!

Rugăm pe d-nii abonaţĭ ca la reînoirea prenumeraţiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ şi numerii de pe făşia sub care au primitŭ ḑiarulŭ nostru până acuma.

Totodată facemŭ cunoscutŭ tuturorŭ D-lorŭ abonaţĭ, că maĭ avemŭ din anii trecuţĭ numerĭ pentru complectarea colecţiunilorŭ „Gazetei", precum şi câteva întregĭ colecţiunĭ, pentru carĭ se potŭ adresa la subsemnata Administraţiune în casŭ de trebuinţă.

Administraţ. „Gaz. Trans."

Mersulŭ trenurilorŭ

pe liniile orientale ale căii ferate de statŭ r. u. valabilŭ din 1 Octomvre 1891.

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de persón.	Trenŭ accelerată	Trenŭ de persón.	Trenŭ accelerată
Viena	10.50	8.—		3.25
Budapesta	8.30	1.50	5.50	9.15
Szolnok	11.38	3.57	9.22	11.19
P. Ladány	2.12	5.51	11.53	12.57
Oradea-mare	3.53	7.06	1 50	2.12
	4.—	7.13	2.24	2.19
Mezö-Telegd	4.39	7.43	3.03	2.49
Rév	5.22	8.18	3.46	3.26
Bratca	5.45		3.57	
Bucia	6.05	8.51	4.29	
Ciucia	6.31	9.07	4.55	4.21
Huedin	7.12	9.37	5.34	4.55
Stana	7.29		5.51	
Aghiriş	7.49		6.12	
Ghirbău	8.01		6.25	
Nădĕşel	8.14		6.39	5.47
Cluşiu	8.29	10.37	6.56	6.—
	8.46	11.10	8 20	6.18
Apahida	9.03	11.28	8.45	6.34
Ghiriş	10.12	12.38	10.21	7.34
Cucerdea	10 37	1.14	11.09	7.57
Uióra	10.56	1.21	11.17	
Vinţul de sus	11.04	1.29	11.26	
Aiudŭ	11.28	1,54	11.54	8.22
Teiuşŭ	11.45	2.13	12.18	8.38
	12.13		12.58	8.43
Crăciunelŭ	12.44		1.34	
Blaşiu	12.59		1.51	9.14
Micăsasa	1.35		2.29	
Copşa mică	1.51		2.48	9.48
	2.12		3.03	9.50
Mediaşŭ	2.31		3.26	10.06
Elisabatopole	3.04		4.07	10.28
Sighişóra	3 46		4.49	11.04
Haşfalĕu	4.04		5.35	11.19
Homorodŭ	5.26		7.23	12.27
Augustinŭ	6.10		8.09	12.58
Apaţa	6.41		8.43	1.15
Feldióra	7.17		9.18	1.35
Braşovŭ	8.—	Tren de persóne	10.05	2.09
		12.20		2.19
Timişŭ		1.41		3.01
Predealŭ		2.26		3.31
Bucurescĭ		8.50		9.30

Predealŭ—Budapesta

	Trenŭ accelerată	Trenŭ de persón.	Trenŭ accelerată	Trenŭ de persón.
Bucurescĭ	7.35		8.50	
Predealŭ	1.12		5.16	
Timişŭ	1.42		5.57	
Braşovŭ	2.18	4.20	6.58	
	2.48	5.07		7.23
Feldióra	3.19	5.42		8.03
Apaţa	3.40	6.09		8.37
Augustinŭ	3.56	6.55		9.04
Homorodŭ	4.29	8.23		9.46
Haşfalĕu	5.34	8.53		11.03
Sighişóra	5.54	9.31		11.29
Elisabetopole	6.21	10.09		12.06
Mediaşŭ	6.42	10.31		12.37
Copşa mică	6 55	10.47		12.53
	6.57	11.06		1.18
Micăsasa		11.42		1.39
Blaşiu	7.31	11.57		2.13
Crăciunelŭ		12.28		2.27
Teiuşŭ	8.—	1.08	1.25	2.49
	8.07	1.35	1.50	3.47
Aiudŭ	8.24	2.05	2.12	4.07
Vinţul de sus		2.13	2.19	4.28
Uióra		2.31	2.39	2.34
Cucerdea	8.54	3.18	3.15	4.52
Ghirişŭ	9.23	4.45	4.32	5.26
Apahida		5.14		6.34
Cluşiu	10.45	6.08	4.53	6.52
	11.01	6.29	5.30	7.40
Nădăşelŭ		6.47	5.47	8.—
Ghîrbău				8.15
Aghireşŭ		7.02	6.11	8.29
Stana	12.17	7.28		8.53
B. Huiedin	12.47	7.47	6.43	9.12
Ciucia		8.25	7.12	9.51
Bucia		8.51		10.06
Bratca	1.26	9.10	7.51	10.23
Rév		9.30		10.42
Mezö-Telegd	1.52	10.07	8.17	11.17
Oradea mare	2.18	10.44	8.42	11.51
	2.25	11.04	8.47	12.09
P. Ladány	3.46	1.16	10.09	2.24
Szolnok	5.26	3.31	11.51	4.47
Budapesta	7.30	6.35	1.55	8.40
Viena	1.40	1.40	7.20	6.05

Mureşŭ-Ludoşŭ—Bistriţa

Murĕşŭ-Ludoşŭ	4.—
Ţagu-Budatelicŭ	6.48
Bistriţa	9.59

Bistriţa—Mureşŭ-Ludoşŭ

Bistriţa	1.16
Ţagu-Budctelicŭ	4.15
Murĕşŭ-Ludoşŭ	7.21

Nota: Numerii încuadraţĭ cu linii gróse însemnéză órele de nópte.

B.-Pesta-Aradŭ-Teiuş

	Trenŭ de persón.	Trenŭ accelerată	Trenŭ de persón.
Viena	10.50	8.—	3.25
Budapesta	8.15	1.50	9.50
Szolnok	11.14	3.57	1.05
Aradŭ	3.45	6.52	5.24
	4.30	T. d. per. 2.20	5.46
Glogovaţŭ	4.42	2.34	5.57
Gyorok	5.03	3.05	6.19
Paulişŭ	5.14	3.23	6.30
Radna Lipova	5.32	3.39	6.48
Conop	5.56		7.12
Bêrzava	6.12		7.27
Soborşinŭ	6.58		8.07
Zamŭ	7.26		8.33
Gurasada	7.52		8.57
Ilia	8.08		9.13
Branicica	8.26		9.29
Deva	8.52		9.53
Simeria (Piski)	9.50		10 19
Orăştia	10.16		10.50
Şibotŭ	10.36		11.16
Vinţ. de josŭ	11.—		11.44
Alba-Iulia	11.26		12.06
Teiuşŭ	11.53		12.38

Teiuş-Aradŭ-B.-Pesta

	Trenŭ de persón.	Trenŭ accelerată	Trenŭ de persón
Teiuşŭ	3.09		1.39
Alba-Iulia	3.50		2.19
Vinţ. de josŭ	4.09		2.36
Şibotŭ	4.52		3.03
Orăştia	4.55		3.30
Simeria (Piski)	5.23		4 17
Deva	5.59		4.33
Branicica	6.24		4.55
Ilia	6.49		5.17
Gurasada	7.—		5.28
Zamŭ	7.28		5.53
Soborşinŭ	8.03		6.24
Bêrzava	8.54		7.02
Conopŭ	9.10		7.17
Radna Lipova	9.44	5.14	7.46
Paulişŭ	9.58	6 01	7.57
Gyorok	10.11	6.20	8 08
Glogovaţŭ	10.34	6.49	8.30
Aradŭ	10.46		8.40
	11.18	8.24	9.05
Szolnok	4.15	11.51	2.21
Budapesta	7.20	1.55	5.50
Viena	6.05	7.20	1.40

Simeria (Piski) Petroşenĭ

Simeria	6.—	10.35	4.22
Streiu	6.35	11.26	4.58
Haţegŭ	7.21	12.23	5.42
Pui	8.06	12.—	6.36
Crivadia	8.47	2.23	7.24
Baniţa	9.21	3.19	8.04
Petroşenĭ	9.45	4.—	8.36

Petroşenĭ-Simeria (Piski)

Petroşenĭ	6.—	10.50	6.20
Baniţa	6.41	11.40	6.54
Crivadia	7.19	12.19	7.20
Pui	7.57	1.05	7.51
Haţegŭ	8.36	1.54	8.25
Streiu	9.18	2.49	9.01
Simeria	9.52	3.27	9.35

Aradŭ—Timişóra

Aradŭ	6.15	11.30	7.15
Vinga	7.32	12.47	8.04
Timişóra	8.42	2.04	8.57

Timişóra—Aradŭ

Timişóra	6.20	1.11	5.05
Vinga	7.21	2.46	6.40
Aradŭ	8.03	3.50	7.50

Ghirişŭ—Turda

Ghirişŭ	7.48	10.35	3.40	10.20
Turda	8.08	10.55	4.—	10.44

Turda—Ghirişŭ

Turda	4.50	9.30	2.30	8.50
Ghirişŭ	5.10	9.50	2.50	9.10

Sighişóra—Odorheiu

Sighişóra	4.30	11.25
Odorheiu	7.21	2.11

Odorheiu—Sighişóra

Odorheiu	8.15	3.15
Sighişóra	10.52	6.10

Careii-marĭ—Zelău

Careii-marĭ	5.50
Zelău	11.—

Zelău—Careii-marĭ

Zelău	1.56
Careii-marĭ	6.48

Copşa-mică—Sibiiu

Copşa mică	3.—	10.47	7.10
Şeica-mare	3.31	11.27	7.43
Loamneş	4.15	12.08	8.27
Ocna	4.46	12 38	8.59
Sibiiu	5.10	1.—	9.23

Sibiiu—Copşa-mică

Sibiiu	7.35	4.34	10.17
Ocna	8 02	4.58	10 43
Loamneş	8.30	5.25	11.09
Şeica-mare	9 05	5.55	11.40
Copşa mică	9.34	6.20	12.05

Cucerdea-Oşorheiu-R. săs.

Cucerdea	2.50	8.20	2.41
Ludoş	3 34	9.11	3.27
Oşorheiu	5.20	11.17	5.14
	5.35		5.36
Regh.-săs.	7.10		7.15

Regh.-săs.-Oşorh.-Cucerdea

Regh.-săs.		8.—	8.15
Oşorheiu		9.35	9.53
	5.21	5.54	10.20
Ludoş	6.58	7.41	12.06
Cucerdea	7.47	8.25	12.50

Simeria (Piski)—Hunedora

Simeria (Piski)	10.50	4.40	9.16
Cerna	11.13	5.03	9.34
Hunedóra	11.48	5.38	9.58

Hunedora—Simeria (Piski)

Hunedóra	4.46	2.32	7.22
Cerna	5.11	3 —	7.50
Simeria	5 28	3.20	8.10

Brasov—Zĕrnescĭ

Braşov	5.45	2.58
Zĕrnescĭ	7.26	4.39

Zĕrnescĭ—Braşov

Zĕrnescĭ	8.—	5.20
Braşov	9.24	6.44

Braşov—S.-Georgiu

Braşovŭ	8.30	3.10
Uzonŭ	9.43	5.23
S .Georgiu	10.23	5.03

S.-Georgiu—Brasov.

S.-Georgiu	6.32	5.17
Uzonŭ	7.00	5.45
Braşovŭ	8.08	6 53

Tipografia A. MUREŞIANU, Braşovŭ